

Lélekemelő

pszichiáterek egymás között

*Szerelmi álmok és
végzetes találkozások*

*Hermann Imre
a nagy integráló*

A média és az öngyilkosság

*Két évig statisztáltam
színészóriások
mellett*

képek
hangulatok
könyvek

Búcsúzunk

Kopp Mária
1942 – 2012

Tartalom

- ELISMERÉS ÉS PIACVESZTÉS
Innovációs nagydíjas gyógyszer
szorul ki a hazai piacról **04**
- AJÁNLÁSOK
A média és az öngyilkosság **06**
- A MÚLT KOPJAFÁI
A nagy integráló **09**
- TANÍTÁSOK
Figyeljünk a testünk és a lelkünk jelzéseire **12**
- BÚCSÚZÁS
In memoriam **14**
- RENDEZVÉNY
„Mert azt gondolom, amit gondolok” **18**
- VALLOMÁS
„Stabil a hangulatom, nincsenek nagy kilengések” **20**
- IRODALOM
„Két évig statisztáltam színészhíriások mellett” **22**
- APÁM NYOMDOKÁN
A Tárt kapu és a Forrásház... **24**
- AZ ÚT ELEJÉN
„Tükröm, tükröm, maradj csendben!” **26**
- SZENVEDÉLY
„Szeretnék spanyolul és görögül is táncolni” **28**
- KÖNYVAJÁNLÓ
Szerelmi álmok és végzetes találkozások **30**

Kedves Olvasó!

Félve írom le, hogy a rutinos újságolvasó – hiszen az internet korában számuk, számunk egyre csökken – már egy lap belső oldaláról is meg tudja állapítani, hogy az melyik újságé. Csak úgy ránézésre lazán megkülönböztetünk egy bulvár egy politikai lapot vagy éppen egy folyóiratot, még ha ismeretlen is.

Az újságok mai arculatának kialakítása – a többhasábos tördelés, a képek és a szöveg egyensúlya, a szövegdobozok elrendezése, a díszítő elemek, a léniák, a fejléc elemei – több évszázadra nyúlik vissza. Tudták, hogy már az ókorban is tördeltek? Bizonyítják az asszír 3-4 hasábos ékírásos kőtáblák. Ugorjunk egy nagyot térben és időben az 1600-as évek első felének Nyugat-Európájába. Innen indultak azok az angolszász, francia, német újtások, amelyek a mai napig visszaköszönnek az újságos pavilonokban. Hogy miért traktálom Önt ezzel?

Mert ahogyan láthatja is, ruhát cserélt a Lélekemelő. A szépet, egy még szebbre. A szépség persze annyira szubjektív, hogy csak na. Nincs olyan fogalom, tárgy, férfi, vagy éppen nő, ami-aki mindenkinek tetszene. Ezt mi is tudtuk, amikor elhatároztuk, hogy új köntösbe öltöztetjük reményeink szerint kedves lapját. Persze a régit is méltósággal viselte, de az új, szándékaink szerint jobban megfelel annak a szempontnak, hogy magazinunk változatlanul tartalmas, de könnyebben kezelhető, könnyebben olvasható legyen. Mások a színek, más a képszerkesztés, a hasábok tördelése, a kiemelés.

Sokat hezitáltunk a betűtípuson is. Higgyék el fontos, hiszen a leírt szövegnek azon túl, hogy ránézésre esztétikus, olvashatónak is kell lennie. Hogy mennyire hangsúlyos a betű?

A Pozsonyi Hírnök (1837–1845) kiadója és szerkesztője, Orosz József társalapja, a Századunk címbetűjét gót betűsnek rendelte meg egy híres prágai nyomdában. Pedig tudnia kellett, hogy a gót betűket a magyar nyelvű sajtó úgy kerüli, mint a villámcsapást. Az új betűkkel megjelent lapban indokolta is választását, innen tudjuk, hogy a gót betűk ötletét az amerikai, angol mintából vette „ez írás, módí” – írta. Gyakran megesett már akkoriban is, ami ma is szokás, hogy néha fontosabb a forma a tartalomnál. Orosz ezt írja: „Némelyek az utcán megállítottak, s elmellőzvé a lapok tartalmát, irányát, czélját, ... nem tudtak másról szólni, mint a gót vagy német betűkről...”. „Sokan vélik, oda nemzetiség, magyarság, becsület, ha tokajiba égettbor keveredik”, Amit nyilván úgy is folytathatnánk, hogy „vagy ha egy hírlap címe gót betűkkel íratik” Így aztán az olvasók akaratának megfelelően kénytelen volt megváltoztatni, és „magyaros” betűkre lecserélni a főcímet.

Őszintén reméljük, hogy a mi főcímeink tetszenek, és, hogy élvezettel lapozza az érdekes írásokat. Például a média és az öngyilkosság kapcsolatáról, amire a média- és hírközlési biztos ajánlásaival hívja fel a figyelmet. A nagy integráló Hermann Imréről, aki még 86 évesen rendelt, írt, havonként szemináriumot tartott! Könyvajánlónkban arra buzdítjuk önt, hogy vegye kezébe a „Szerelmi álmok és végzetes találkozások” című írást, hiszen a távoli Amerikában írott könyvbe, a mi József Attilánkról szóló eset is bekerült. És egy szomorú összeállítás: a töretlen alkotókedvű, utolérhetetlen aktivitása miatt kortalannak érzett Kopp Máriától búcsúzunk.

Örölnénk, ha megtisztelne bennünket azzal, hogy akár tartalmi, akár formai észrevételeit megosztja velünk.

Köszönettel:

B. Király Györgyi

Lélekemelő

A Psychoeducatio-
Léleknevelés Alapítvány
és az EGIS szakmai-
kulturális magazinja a
Magyar Pszichiátriai
Társaság támogatásával.

ISSN 2061-4187

Felelős szerkesztő:

B. Király Györgyi

Szaktanácsadó:

Füredi János
Harmatta János
Kurimay Tamás
Lehóczky Pál

Koordinátor:

Turjányi Katalin

Munkatársak:

Bozsán Eta,
Bulla Bianka,
Csák Elemér és
Vámos Éva

Tördelőszerkesztő:

Tusor Ildikó

**A lap orvosok és egészség-
ügyi szakdolgozók számára
készül, terjesztik:**

az EGIS orvoslátogatói,
beszerezhető a Léleknevelés
Alapítvány – XII. ker. Szilágyi
Erzsébet fasor 22.

Tel.: 275-2452 –, illetve a
Magyar Pszichiátriai Társaság
– II. ker. Hűvösvölgyi út 75/a.
Tel.: 275-0000 – titkárságán.

Innovációs Nagydíjas gyógyszer szorul ki a hazai piacról

Április 1-jén, az Országház kongresszusi termében vette át dr. Hodász István, az Egis vezérigazgatója a 2011. évi Innovációs Nagydíjat. A Magyar Innovációs Szövetség a vállalat nagysikerű fejlesztését, az Egitromb® 75 mg filmtablettát jutalmazta a rangos elismeréssel.

jogszabály alapján nem támogatja tovább azokat a készítményeket, amelyek a rendszeresen ismétlődő árletörés, az úgynevezett vaklicit során 30 százalékkal többbe kerülnek, mint az azonos hatóanyagú, legalább 1 százalékos forgalommal bíró, ugyanazon kategóriába tartozó legolcsóbb, úgynevezett referenciaszer.

Aclipidogrel hatóanyagú, vérrögzőképződést akadályozó tablettát harmincezer beteg használta 2011-ben, többek közt olyanok, akik infarktuson, agyvérzésen estek át. Saját hatóanyagcsoportján belül az Egitromb® unikumnak számít, mivel hosszabb a lejárati ideje, szerves oldószer nélkül készül, és nem tartalmaz tejcukrot, vagyis laktóz-érzékenyeknek is rendelhető. Az ameri-

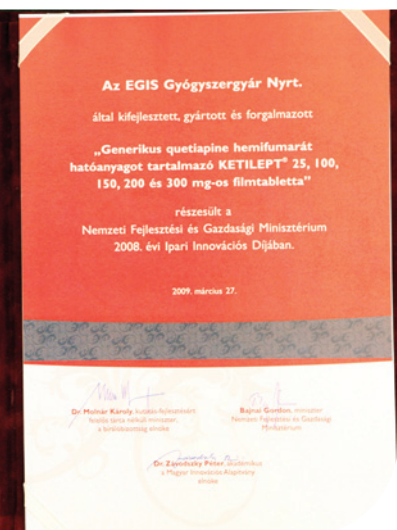
tetni gyártmányának további hazai forgalmazását. Az Egitromb® Magyarországról való kivonása a vezérigazgató szerint egyrészt bevételkiesés, másrészt a további veszteségeket csökkentő megelőző intézkedés is egyben. Ha ugyanis a külföldi piacok azt látnák, hogy itthon gazdaságtalanul alacsony áron is készek forgalmazni a terméket, más országok biztosítói is nyomban hasonló engedményeket követelnének.

Az idei innovációs nagydíjas termék hazai piacvesztésének esete nem egyedi az Egis történetében: mint a cég első embere a Magyar Nemzetnek elmondta, két másik díjazott fejlesztésük is elvesztette tb-támogatását – s ezzel elérhetetlenné vált a hazai betegek számára. Egyik ilyen szintén díjazott fejlesztésük a Ketilept® (quetiapin). **A másik a Velaxin® retard kapszulák, melyek az Egitrombhoz® hasonlóan júliustól nem részesülnek tovább tb-támogatásban, de továbbra is elérhetőek maradnak fogyasztói áron.** Érdeemes megjegyezni, hogy az EGIS innovációs tevékenységéért, megbízható, versenyképes árú, és kiváló minőségű termé-

Az április elsejétől csökkenő, majd júliustól teljesen megszűnő támogatás oka, hogy az Országos Egészségbiztosítási Pénztár (OEP) egy új

kai dietetikai társaság lapja ezzel kapcsolatban, 2009 februárjában beszédes adatokat közölt: világszerte a felnőtt lakosság mintegy 75 százaléka nem képes lebonítani a tejcukrot. Az ünnepélyes parlamenti díjátadót követő napon a Magyar Nemzet azonban már azt adta hírül, hogy a hazai betegek hamarosan nem juthatnak hozzá a készítményhez: az egészségbiztosító ugyanis megvonja a termék támogatását, emiatt a cég kénytelen megszűn-

keiért összesen hétszer részesült innovációs díjban. Ezzel a díjjal ismerték el többek között az említett Velaxint® és a Ketileptet® is.

A magyar reguláció – s erre dr. Hodász István is utalt – miközben sújtja a Magyarországon gyártó-foglalkoztató, adózó hazai gyógyszergyárakat, kedvez azoknak az importőröknek, akik mindössze néhány fős kereskedelmi stábokkal többmilliárdos forgalomra tesznek szert, nem járulnak hozzá a hazai kutatási, foglalkoztatási, gazdaságfejlesztési célok megvalósulásához.

Az EGIS az egyetlen olyan nagy hazai gyógyszergyár, amely Magyarországon tartja a teljes kutatási és termelési tevékenységét. A nagy hazai gyógyszergyárak mindegyike külföldön szerzi meg nyeresége többségét, az EGIS azonban szinte a teljes nyereséget (90%) visszaforgatja magyarországi kutatásba, fejlesztésbe, hatóanyag – és késztermékgyártásba. Ma már az EGIS fordítja a harmadik legnagyobb összeget kutatás-fejlesztésre a közép-kelet-európai régió összes iparvállalata közül.

A hazai gyógyszeripar egyik legnagyobb exportőrévé vált,

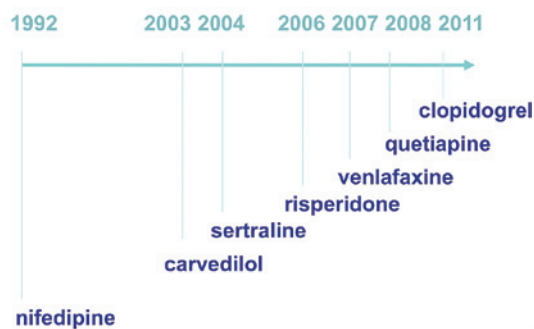
az elmúlt évtizedekben kiépített vállalatcsoportja révén külföldön is ismerősen, és elismerten cseng az EGIS márkanév. Az esztendőik során az EGIS-logó mellé odakerült a Business Superbrands '08 '09 '10 '11 logó is. Igazolásaként annak, hogy elkötelezettségük a kutatás-fejlesztés, az innováció, a minőség és megbízhatóság mellett változatlanul elismerésre méltó.

A Kossuth Rádióknak a díjátadó ünnepségen nyilatkozó vezérigazgató hangsúlyozta, hogy,

folyamatosan dolgoznak az új termékek fejlesztésén. Tavaly 12 milliárd forintot fordítottak kutatás-fejlesztésre, ezen kívül 13 milliárd forintot költöttek beruházásra Magyarországon.

Az Egis közel 100 éve van jelen Magyarországon. Itt kutatnak, itt állítják elő hatóanyagaikat, az EGIS-késztermékeket, és alapvető céljuk, hogy ez a jövőben is így legyen. Ehhez azonban – tette hozzá a cég vezérigazgatója – olyan új szabályozói környezetre lenne szükség, amely lehetővé teszi ezt.

Az innováció csúcsán: innovációs díjaink

A média és az öngyilkosság

Öngyilkosság orvosi szemmel.. Rendhagyó könyvbemutatóra invitálta a sajtó munkatársait Farkasvölgyi Frigyesné, a Medicina Könyvkiadó igazgatója. Egyrészt a könyv három hónapja megjelent, így a tapasztalatokról is beszámolhattak a szerkesztők, másrészt meghívta Bodonovich Jenő, média- és hírközlési biztost is a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárába.

Bodonovich Jenő média- és hírközlési biztos

Megírása Kalmár ötlete volt – róla bővebben is olvashatnak lapunkban –, aki hozzászólását azzal kezdte, hogy az öngyilkosságot elkövető fiatalok száma sajnos egyre nő, ami különösen drámai, a 14 év alattiak körében is. Állítása szerint 100 meghalt gyerekből 27 öngyilkos lett! A háziorvosok találkoznak először ezekkel a fiatalokkal, ők azonban nincsenek kellőképpen felkészülve ennek a feladatnak az ellátására, nem ismerik fel a hozzájuk fordulóknak a szuicid hajlamát, így nem is tudják megmenteni őket. Ebből a könyvből szerezhetnek elegendő információt ahhoz, hogy ezen változtatni tudjanak.

Nem véletlenül, hiszen a biztos itt mutatta be „A média pozitív szerepe az öngyilkosságok megelőzésében” című ajánlását a médiaszakemberek számára. Felvetette, hogy a média akkor bezzeg csendben

marad, ha nincs szenzáció, illetve ha sikerül azt elhárítani. Elmesélte, hogy egy fiatal fiú öngyilkossági kísérlete az édesanyja és az általa riasztott rendőrség segítségével sikertelennek bizonyult, megmentették a fiút. Mindenki mélyen hallgatott a közösségi összefogás sikeréről, és arról is, hogy milyen segélyhívó számot lehet hívni ilyenkor, illetve, milyen portálon érdemes tájékozódni.

Emelkedik a fiatal öngyilkosok száma

Németh Attila elmondta, hogy a könyvet hárman szerkesztették Rihmer Zoltánnal és Kalmár Sándorral együtt.

Rihmer Zoltán az első Széchenyi díjas pszichiáter (március 15-én tüntették ki) lumbágója miatt ülve maradván jegyezte meg, hogy a könyv hiánypótló, még akkor is, ha ez öndicséretnek tűnik. Hangsúlyozta, hogy az öngyilkosság miatt meghaltak 90 százaléka

pszichiátriai beteg – depressziós, alkoholista, drogos, skizofrén stb. – ugyanakkor a pszichiátriai betegek 90 százaléka sohasem lesz öngyilkos. Hozzátette, hogy 2007 tavasza óta a pszichiátriára mért csapás, valamint a gazdasági krízis hatására emelkedett az öngyilkosságok száma. Ugyanakkor nem lehet azt állítani, hogy pusztán szociális kérdés lenne. Meg erősítette, hogy szerinte sem kell minden nyilvánosság előtt elkövetett öngyilkosságról tudósítani, és az sem mindegy, hogyan történik. Mary Zsuzsi esetében például kifejezetten kulturált volt a média.

Németh Attila a decemberi „Beszéljünk róla!” konferenciát idézte fel, ahol egy osztrák professzor a bécsi metróban elkövetett öngyilkosságokról számolt be. Hivatkozott arra, hogy a sok rádiós és televíziós híradás miatt egyre többen választották az öngyilkosságnak ezt a módját Bécsben. A szakma ekkor arra kérte a médiát, hogy ne tájékoztassa a közvéleményt a metró elé ugrott öngyilkos jelöltekről, aminek az lett a következménye, hogy kimutathatóan – 70 százalékkal – csökkent az öngyilkossági kísérletek száma ezen a területen. A példa egyértelműen igazolja, hogy van összefüggés a média szerepe és az öngyilkosságok száma között.

Az is elhangzott, hogy bár 2006 óta a férfi öngyilkosságok száma

emelkedik – a nőké stagnál – Európában már nem mi vagyunk az elsők, megelőzött bennünket Litvánia. És az is tény, hogy a magyar férfiak háromszor veszélyeztetettebbek, mint a nők.

Halál a szépségkirálynő sírjánál...

Vizi János hozzászólásában az első magyar szépségkirálynő Fodor Csilla tragikus példáját hozta fel, aki egy bizonyos gyógyszerrel követett el öngyilkosságot. A róla készült könyvben az is szerepel, hogy egészen pontosan hány tablettát vett be. Az utánzási

vágy annyira erős volt saját korosztályában, hogy több tucat fiatal lány követte példáját. Olyan is akadt, aki a temetőben Csilla sírjánál vette be a pirulákat. Ekkora a médiamunkás, az újságíró felelőssége!

Bizonyított tény tehát, hogy az öngyilkosságot hibásan, szenzációhajhász módon bemutató tudósítások utánzó magatartást válthatnak ki az öngyilkosságot fontolgató, „veszélyeztetett” jelöltekből. A média- és hírközlési biztos a média felelősségére

és a megelőzésben betöltendő kiemelkedő szerepére való tekintettel tavaly decemberben ajánlástervezetet készített az öngyilkosságok médiában történő kíváncsi megjelenítéséről. A tervezetet közzétette honlapján, hogy a média munkatársai megtehessek észrevételeiket, hangot adhassanak. A hozzászólások feldolgozását követően, azok figyelembe vételével és a szakemberek segítségével készítette el a biztos „A média pozitív szerepe az öngyilkosságok megelőzésében” című ajánlását 16 pontban. A dokumentum célja, hogy a felhívja a figyelmet az öngyilkosságokra, és a gyakorlatban is alkalmazható tanácsokkal szolgáljon a sajtó munkatársai számára az ilyen esetek tálalásáról.

Az egyik pont éppen arról szól, amire Vizi is utalt, hogy kerülendő az öngyilkosság módszerének részletező leírása, hiszen ez növeli az utánzó magatartás esélyét, mintegy ötleteket adva az elkövetés módjához. Az öngyilkosság helyszínének megemlítése, bemutatása konkrétumokat ajánlhat annak, akinek esetleg addig „csak” öngyilkos gondolatai voltak, de terve, eszköze még nem. Az ilyen híradás tehát felelőtlenül megnöveli az öngyilkosság kockázatát.

Az ajánlásban olyan további elvek és tanácsok találhatók, amelyekről talán nem is jutna eszünkbe, hogy figyelmen kívül

hagyásuk befolyásolja a tévénézőket, rádióhallgatókat, internetezőket, újságolvasókat. Már az olyan kifejezések használata sem ajánlott egy tudósítás során, mint a „sikertelen öngyilkosság”, ugyanis azt sugallja, hogy a

halál lett volna az elérni kívánt „eredmény”. A dokumentum összefoglalja az öngyilkossággal kapcsolatos tudósítások bizonyított társadalmi hatásait, és javaslatokkal szolgál az újságírók, riporterek, szerkesztők számára

annak érdekében, hogy az öngyilkosságokról szóló tudósításaik minél felelősségteljesebbek és etikusak legyenek. A média így tölthet be fontos szerepet az öngyilkosságok megelőzésében.

Bodonovich Jenő hangsúlyozta, hogy az egyik legfontosabb „tényező” a tájékoztatás kell legyen, hiszen a segítség vagy támasz lehetőségeinek felsorolása – például a lelki elsősegély szolgálat telefonszámának – közlése a cikk vagy a tudósítás végén azt sugallja az öngyilkosságot fontolgatónak, hogy nincs egyedül, van segítség.

Néhány tanácsot illusztrációként kiválasztottunk, az ajánlás teljes szövege a biztos honlapján, a www.mhb.nmhh.hu oldalon érhető el.

B.Király Györgyi

Néhány ajánlás

1. Tájékoztatást kell adni, hogy – igény esetén – a krízishelyzetben lévők, szuicid veszélyeztetettek, az öngyilkost gyászolók hol kaphatnak segítséget! Nem szabad megfélemedezni arról, hogy milyen hatást gyakorol a tudósítás az öngyilkosság túlélőire, azaz öngyilkossági kísérletet már túlélte személyekre, illetve a „hátramaradotakra”. Segítségül szolgálhat, ha a riport-alanynak a támogatás valamilyen formáját ajánlják fel.

2. A segítség vagy támasz adott forrásainak felsorolása a cikkek vagy a műsor végén azt sugallja az öngyilkossági gondolatokat fontolgatóknak, hogy nincsenek egyedül. Ezen segítségnyújtó lehetőségek feltüntetése azonnal hozzáférhető segítséget kínál a kétségbeesett egyéneknek, akik esetleg önkárosító cselekedetet fontolgatnak a megrázó tudósítások hatására.

3. A kezeléshez hozzáférés megkönnyítése közvetlen segítség. Az öngyilkosságokról szóló tudósítások állandó elemévé kell váljon egy logószerű, kisebb keretes anyag (illetve a televíziós riportokban egy pár mondatos lezárás), amely az önmagában is elgondolkodtató statisztikai adatok rövid felsorolása mellett közzéteszi a lelki elsősegély telefonszolgálatok, egészségügyi szakemberek, közösségi források, és más segítő helyek elérhetőségét, azzal a figyelemztetéssel, hogy figyeljünk önmagunkra és a környezetünkben élőkre. Pl. Ha Ön vagy a környezetében élő krízishelyzetben van, hívja mobilról is a 116-123-as ingyenes lelki elsősegélyszámot!

A nagy integráló

Hermann Imre (1889–1984) orvos, pszichoanalitikus, pszichológus a budapesti pszichoanalitikus iskola egyik legmeghatározóbb személyisége, Ferenczi Sándor egyik tanítványa, majd pályatársa és számos magyar analitikus mestere volt. Az a ritka lehetőség – és képesség – adatott meg számára, hogy három pszichoanalitikus nemzedék gondolkodását formálhatta. A modern fejlődéslélektan sokat köszönhet elméleteinek – közülük a két leghíresebb a széli preferencia és a megkapaszkodási ösztön elmélet – és tanulmányainak.

Édesapja, Hermann Mór vasúti tisztviselő volt; a család Hermann Imre gyermekkorában a horvátországi – akkor az Osztrák–Magyar Monarchiához tartozó – Fiumében élt. A budapesti tudományegyetem orvosi karán 1913-ban szerzett diplomát. Már orvostanhallgató korában Révész Géza kísérleti pszichológiai laboratóriumában dolgozott. Révész a látási, hallási és tapintási érzékelés pszichológiájával, gyermeklélektanával, a gondolkodás, a kreativitás, a tehetség lélektanával, valamint zenepszichológiával foglalkozott, és mindez nagy hatással volt Hermann tudományos érdeklődésére. Hermann az I. világháború éveiben ismerkedett meg Freud és Ferenczi munkáival és vált a pszichoanalízis hívévé.

Munkássága kiváló példája a különböző tudományterületek integrálásának kísérletére. Élete végéig szinte teljesen folyamatos volt analitikusi praxisa. Nagy vitákat folytatott Bálint Mihállyal. Ismerte Sigmund Freudot, Ferenczi Sándorhoz fűződő viszonya harmonikus volt, egyfajta mester – tanítvány kapcsolatként is felfogható. Az 1930-as évek során részt vett a legfontosabb pszichoanalitikus rendezvényeken, és gyakori vendége volt Szondi Lipót lakásán tartott szemináriumainak. Ő képezte ki József Attila híres analitikusát, Bak Róbertet is.

1919-ben – Ferenczi meghívására – belépett a Magyarországi Pszichoanalitikai Egyesületbe, majd titkára, alelnöke, végül 1945-ben elnöke lett, egészen az egyesület kényszerű körülmények között történt önfeloszlatásig – a sztálini időszakban Magyarországon a pszichoanalízis, mint praxis és mint

elmélet hivatalosan nem volt művelhető – 1949. február 8-ig. Később egyetemi magántanárként szemináriumokat tartott a budapesti egyetem orvosi karának Horányi Béla által vezetett ideg- és elmekegészségügyi (SZTK) orvoscént tevékenykedett és az „underground” magyar pszichoanalitikus képzés vezetője maradt, miközben magyarul keveset publikálhatott, művei főként külföldön jelentek meg. Nyolcvan éves volt, amikor állami kitüntetés formájában munkásságát hivatalosan is elismerték. Hermann Imre 1984. február 22-én, 94 éves korában hunyt el Budapesten.

A szuverén gondolkodó

„Együtt utaztunk a vonaton. Egyszer csak elővett egy fésűt, megfésülködött, és azt mondta: Egy férfinál mindig legyen fésű” – meglepett, hogy a példamutató professzor személyiségének ilyen aspektusa is van. Szakmailag és emberileg is a példaképem volt.

Vezető magyar pszichoanalitikus, komoly tudományos munkát végző kutató, és emellett példás viselkedésű férfi, aki mindig betartotta a szakma szabályait. 1946-ban ismertem meg, a hallgatója voltam, aztán három évig részt vettem a pszichoanalitikus képzésen, amit ő tartott. Abszolút szaktekintély volt, saját maga is tudós, gondolkodó férfi. Mindig higgadt és megfontolt volt, elsősorban a páciens érdekeit nézte. Nagyon fontosnak tartotta az önálló gondolatokat, a saját nézeteit. Szuverén

volt, mindig kiállt a nézetei mellett, büszke volt arra, amit a tudományban elért – volt is mire. Több munkáját Párizsban adták ki francia nyelven, és Németországban német nyelven. Illegálisan életben tartotta rákosi korszakban feloszlatozott magyar pszichoanalitikus egyesületet, és újabb pszichoanalitikus generációt képzett ki. Hermann Imre összekötő kapcsot jelentett az 1914-ben Ferenczi Sándor által alapított magyar pszichoanalitikus egyesület és a mai magyar pszichoanalitikus egyesület között.

*Hidas György pszichiáter,
pszichoanalitikus,
Hermann Imre tanítványa*

„Nagyapám jelenléte biztonságot adott”

Nagyapám 86 éves volt, amikor nagymamám váratlanul meghalt. Nagyszüleim kapcsolatánál szorosabb, meghittebb összetartozást most sem tudok elképzelni. Emlékszem, hogy a délutáni rendelési szünetben a teraszon teáztak, beszélgettek, néha sakkoztak, és volt, hogy a nagyapám este behívta nagymamám, hogy megnézzék együtt az ablakból a naplementét. Nagyapám olykor indulatos felcsattanásait nagymamám humorral, melegséggel tudta csitítani. Sokat dolgoztak együtt.

Nagymamám egész életében kényeztette őt (ahogy egyébként másokat is), és próbált ideális munkakörülményeket biztosítani a számára, valamint saját, gyerekpszichológiai kísérletei, pedagógiai munkái mellett igyekezett közérthetővé tenni a helyenként nehezen érthető hermanni gondolatokat. Együtt fedezték fel írók, művészek önéletrajzeit, amiből közös könyvük is született.

Hermann Imre 86 évesen rendelt, írt, havonként szemináriumot tartott. Nem volt beteg, de biztonságosabb volt nem egyedül hagyni éjszakára. Húsz éves voltam, unokái között a legfiatalabb, még egyetemre jártam, és már korábban is szerettem volna elköltözni otthonról. A vele való együttléti ideális átmenet volt a felnőtté váláshoz. Nagyapám jelenléte biztonságot adott. Természetesen voltak feladataim, kööttségeim, saját életemben teljes szabadságot élveztem. Nemcsak munkájában, hanem a mindennapi életben is teljes mértékben elfogadó volt. Keveset beszélt, nagyon tömören fejezte ki magát, és talán épp ezért sok minden megmaradt abból, amit mondott. Utólag visszagondolva nem lehetett könnyű a rendetlenségemet elviselni, de kilenc év

„Hermann tudósok, elsősorban természettudósok és matematikusok – így Gustav Theodor Fechner (1925) Charles Darwin (1927), Bolyai János (1945, 1961, 1971) – életrajzát tanulmányozva megállapította, hogy a felfedezést szükségszerűen meghatározzák a felfedező életének pszichés előzményei. Az új gondolat valamilyen formában jelen van a felfedező tudattalanjában és innen „válik le”, amikor objektív megfogalmazást nyer. A leválás gondolata vezet el Hermann fő munkájához: a megkapaszkodási ösztön elméletéhez, amelyet Sich-Anklammern – Auf-Suche-Gehen (Megkapaszkodás – keresés) című, 1936-ban németül és angolul megjelent cikkében fogalmazott meg először. E tanulmányban leírta, hogyan működik a megkapaszkodás és a keresés ösztönellen-tét-párja az ember pszichés tevékenységében. Eme archaikus filogenetikus örökség a csecsemőben késztetésként él tovább, és ezt az a kívánság motiválja, hogy az anyával való elválaszthatatlan duális egységet helyreállítsa. Hermann bemutatta, hogy ez az ösztöntörekvés hogyan ágyazódik be a libidó szerveződésébe, milyen kapcsolatban áll az oralitással, a tárgyvesztéssel, a kasztrációs komplexussal, az elszakadásra való törekvéssel, a mazochizmussal és a patológiás, illetve az egészséges nárcizmussal. Az elméletet teljes részletességgel kifejtő fő műve: Az ember ősi ösztönei magyar nyelven 1943-ban, majd bővített magyar kiadásban 1984-ben, franciául 1972-ben, olaszul 1974-ben jelent meg. A megkapaszkodás elméletét évekkel később Harlow majmokon végzett kísérletei, valamint Konrad Lorenz agresszióelmélete is alátámasztotta. Az agresszió elméletéhez kapcsolódott Hermann későbbi, a térrel kapcsolatos teóriája is, amely szerint az eufóriában a táguló térnek, a depresszióban a tér szűkítésének van szerepe. Több tanulmányt szentelt a lelki jelenségek térvonatkozásainak, felhasználva matematika-történeti kutatásait is (Hermann, 1947, 1965).”

Nemes Livia - Erős Ferenc

alatt csak egy megjegyzése volt erre: meg-nézte az írást, és megállapította, hogy az viszont rendezett. A hozzá való alkalmazkodás, azaz a rendelés fegyelme teljesen természetes volt számomra, mivel iskolás koromban is sokat voltam a nagyszüleim-nél. Ebben az időben az ajtónyitási tilalom ellenére egyszer véletlenül mégis ajtót nyi-tottam, majd teljesen elsápadtam, látva egy ismeretlent, aki – mint később kiderült –, a nagymamának hozott egy könyvet. Ahogy nagymamám mondta, a „szent páciens” volt a legfontosabb a családban.

Egy évvel a halála előtt egy délután nem találtam otthon nagyapámat. Kiderült, hogy nyelési zavara miatt egy páciensével be-vitette magát a kórházba. A néhány nap kórházi lét kizökkentette megszokott napi-rendjéből. Amikor 94 évesen meghalt, nem vigasztalt sem hosszú és teljes élete, sem annak tudata, hogy az utolsó két hónaptól eltekintve végig dolgozott.

Vincze Anna pszichológus, Hermann Imre unokája
Lejegyezte: Vámos Éva

MAGYARORSZÁGI PSZICHOANALITIKAI EGYESÜLET
ÁLTALÁNOS IDEG- ÉS KEDÉLYBETEG RENDELŐINTÉZETE
TELEFON : 358-353

Budapest, 1936. VI. 20.
I., MÉSZÁROS-UTCA 12.

aus dem Ernst Jung -
Freud haben wir für die
unsernliche Psychoanalytische
Vereinigung der Welt von
260 - Stellen dauernd stehen.
H. Jung
S. Freud
H. Jung
K. Jung

Figyeljünk a testünk és a lelkünk jelzéseire...

A kecskeméti Kalmár Sándor 72. életévébe lépett, de a gyarapodó esztendőik számára nem az öregedést, hanem éppenséggel a világra való nyitottságot, az érdeklődési körök bővülését jelentik. Legnagyobb szenvedélye az olvasás: a görög, a római és az indiai mitológiák világa elvarázsolja. Az Amerikában megjelent „Az öngyilkosság és az internet” című könyv egyik fejezetének szerzője. Olyan orvos-kutató, aki több fronton küzd az öngyilkosságok megelőzéséért.

Beszéljünk először arról, ami talán a legfontosabb kutatási területe. Tanulmányai, megnyilatkozásai, előadásai szerint ön kiválóan ismeri az öngyilkosság problematikáját, ugyanakkor az ember úgy érzi, hogy üzenetei mögött még valamiféle, már-már prófétai, küldetésstudat is meghúzódik; ez az alkatából ered, vagy volt valami konkrét indíték?

– A prófétaság nyilvánvalóan túlzás, de ha végiggondolom egész életutamat, azt jellemzi mindaz, amire a szüleim, a néhez körülmények megtanítottak, hiszen végeztem fizikai munkát, voltam pedagógus, s megfordultam az orvoslás szinte minden

területén – a háziorvostól az üzemorvosig, a kórházi neurológustól a pszichiáterig. Egész életemet a frontvonalban, a betegek gyógyításával töltöttem, s a tudománnyal tulajdonképp csak járulékosan tudtam foglalkozni. A PhD-met is nyugdíjasként tudtam megírni, amikor már volt rá idő.

A kíváncsiság vagy a kalandvágy hajtotta, amikor ennyi mindent kipróbált?

– Engem főleg a holisztikus szemlélet vezetett, amely azt vallja az emberről, hogy az nemcsak testből és lélekből áll, hanem környezetből és spiritualitásból is. Ezért mindig arra törekedtem, hogy soha se betegséget gyógyítsak, hanem beteg embereknek segítsék problémáik megoldásában.

A gyakorlatban ez hogy történik?

– Mondok egy példát. Valaki, aki öngyilkosságra készül, be-megy a háziorvosához. Elpanaszolja, hogy nagyon rosszul érzi magát. „Fáj valamije? – kérdezi az orvos. – Igen, mindenem fáj,

doktor úr. – A dereka is? – Igen. – No, akkor beutalom a reumatológiai-ra.” A beteg ilyen helyzetben tehát nem tudja feltárni valódi baját, és előfordulhat, hogy a reumatológiai-ra nem megy el, hanem feladja az egész életét. Ha én orvosként az egész embert figyelem, felfedezem benne a rejtett depressziót, és észreveszem, hogy neki most segítségre van szüksége. Ehhez gyakran elég annyi, hogy leüljek a pácienssel, és elbeszélgessek vele.

Jól hangzik, de mindannyian tudjuk, hogy a túlterhelt orvosoknak a rendelőintézetekben nem igen van arra idejük, hogy beszélgesse- senek a betegekkel.

– Ez igaz. Én is emlékszem olyan időszakra vidéki praxisomban, hogy naponta száz-száz-tíz beteget vizsgáltam meg. De meggyőződésem, hogy lehet találni megoldást. Azt mondhatom ennek a bizonyos betegnek, hogy nézze, kinn negyvenen várnak még, de járjon egyet a városban, s én rendelés után szívesen fogadom. Az ilyen esetekre a páciensek évtizedek múltán is

emlékeznek, s van eredménye a törődésnek. –

Beszélgetőpartnerem nem tíz, hanem 24 parancsolatban foglalta össze a helyes életvitelhez szükséges „gondolatait”. Újévi üzenetnek szánra őket, s úgy véli, aki megfogadja tanácsait, kevésbé hajlamos önpusztító magatartásra. Minden gonoszkodás nélkül kérdezem, ő maga hányat tud ezekből az intelmekből alkalmazni, megtartani.

tömegkommunikációs eszközök sokat segíthetnek a prevencióban, és fordítva: a média, különösen a világháló ösztönözheti is azokat, akik hajlamosak saját életük kioltására. Legújabb könyve a többi között ezzel az összefüggéssel foglalkozik, de tanításai amerikai tankönyvekbe is bekerültek.

– Két éve jelent meg Az öngyilkosság és az internet című könyv az Egyesült Államokban. A szer-

milyen segítséget nem adott, de szerencsére sikerült beiratkoynom a nemzetvédelmi egyetem könyvtárába, s ott sok információhoz hozzájutottam. Jó néhány közleményem, értekezésem megjelent emellett a Columbia Egyetem pszichiátriai honlapján – legutóbb a mobiltelefon veszélyeiről. –

Tallózás a „Gondolatokban”

Vagy mi magunk irányítjuk az életünket, vagy sodródunk. Lehetőleg mindent előzetes rend szerint végezzünk.

A rendetlenség az életet alapjaiban kikezdő depresszió forrása.

Figyeljünk a testünk és a lelkünk jelzéseire, amelyek harmóniát igyekeznek létrehozni bennünk.

A lelki táplálékok ellenőrzés nélküli bevitele a szervezetünkbe mérgezést okoz, amely megkeseríti és megrövidíti az életünket.

Rendszeresen írjuk le havonta azokat a problémákat, amelyekkel nem tudunk megbirkózni, de ne olvassuk el, hanem semmisítsük meg a szöveget.

Rendszeres relaxáció és meditáció hatására javul a szív működésünk, csökken a vérnyomásunk, javul a hangulatunk és az alvásunk.

Tudatában kell lennünk, hogy mi döntjük el, mi az értékes és mi az értéktelen az életünkben.

„Nem arról van szó, hogy ezeket a szabályokat mind kötelező megszívni, de igyekezni kell, hogy minél többet tudjunk közülük megfogadni. Én is ezt teszem. Régen rossz lenne, ha azt hinném magamról, hogy én tökéletes vagyok.”

Az öngyilkosságok megelőzésének harcosaként Kalmár Sándor keresi a szövetséget a médiával. Azt tapasztalta, hogy a

kesztők, a Columbia Egyetem két professzora kért fel rá, hogy írjak egy fejezetet a kötetbe. A következő felkérés, egy másik tanulmánykötet számára, az volt, hogy foglalkozzak a hadseregben elkövetett öngyilkosságokkal. Ez nem volt könnyű, hiszen nálunk megszűnt a sorkatonai szolgálat, s a mostani helyzetről nehezen sikerült hiteles adatokat begyűjteni. A honvédelmi tárca szinte sem-

Eredetileg azt terveztem, hogy hobbijairól, szabadidős tevékenységeiről is kérdezem, de a beszélgetés végéhez közeledve elbizonytalanodtam. Ha valaki ennyit dolgozik, ki kapcsolódásra, szórakozásra aligha van módja. Jól sejtettem?

– Azt nem tudom, hogy valójában mi a szabadidő és mi nem. Én egész életemben mindent úgy csináltam, hogy élvezsem, és örüljek

neki. Ezért aztán nem volt fárasztó, ha tíz-tizenkettő, vagy akár húsz órát kellett dolgozni egyhuzamban. Nyugdíjas koromra több időm lett. Ezt egyrészt a tudományra fordítom, másrészt hódolhatok legnagyobb szenvedélyemnek, az olvasásnak. Kora gyermekkorom óta nagyon érdekel a mitológia – nem csak a görög-római, hanem az indiai is. Nemrég nagy örömmel sikerült szereznem egy három kötetes művet az indiai pszichológiáról. Most ebben mélyedtem el, de közben előveszem a korábbi ismert „alpműveket”, s mindemellett rengeteg verset olvasok. A nagy irodalmi alkotások végtelenül sok emberi bölcsességet tartalmaznak, amelyek pozitív irányban erősítik az ember lelkét.

Csák Elemér

Legkisebb unokájával...

In memoriam

*Mind elmegyünk, a ringatózó fák alól mind elmegyünk,
a párás ég alatt mind indulunk a pusztaságon át
a száraz ég alá, ahányan így együtt vagyunk,
olyik még visszanéz, a holdsugár a lábnyomunkba lép,
végül mind elmegyünk, a napsütés is elmarad
és lépdélünk a csillagok mögött a menny abroncsain,
tornyok fölé, olyik még visszanéz és látni vágy,
hullott almát a kertben, vagy egy bölcsőt talán
ajtó mellett, piros ernyő alatt, de késő már, gyerünk,
ahogyan a harangok konganak, mind ballagunk
mindig másként a csillagok mögött, a puszta körfalán,
ahányan végre így együtt vagyunk, mind elmegyünk.*

(Weöres Sándor: Bolero)

Mindenki szerette és tisztelte, aki csak ismerte. A lenyűgözően nagy tudású Kopp Mária 71 évesen távozott közülünk. Ő alapította a Semmelweis Egyetem Magatartástudományi Intézetét. Magát egészség – illetve – boldogságkutatónak vallotta, s hosszú éveket szánt arra, hogy férjével Skrabski Árpáddal együtt a magyarok extra pesszimizmusát próbálja megfejteni. A mottóként idézett verssorok a konyha falát díszítették otthonában. Ahogyan lánya Fruzsina írja nekrológiájában: „Ezt néztem óvodáskoromtól, és ezzel éltem, hogy mind elmegyünk. Otthon sohase volt tabu a halál, számtalanszor beszéltünk róla és mondták, mind a ketten mondták, anyukám és apukám is, hogy meg fognak halni. Meghaltak.” A Lélekemelő az alábbi szubjektív megemlékezésekkel búcsúzik Máriától.

Hagyatéka: az elfogulatlan, előítéletmentes nyitottság...

21 évesen döntöttem úgy, hogy elkezdlek pszichoszomatikával foglalkozni. Az akkori Pszichiátriai Klinika Pszichoszomatikus Ambulanciájára irányítottak, Kopp Máriához. Nemi hezitálás után elindultam a Kálvária térre (a helyet már korábban jól ismertem). Elhatároztam, hogy először csak időpontot kérek, hiszen – bár kissé hosszúra nyúlt kamaszkorom miatt akkoriban jóval rugalmasabb voltam az öltözködést illetően – magam is úgy ítélt meg, hogy alkalmatlan vagyok bármilyen hivatalos vizitre. Szakadt farmert, bőrdzsekit és egy kitaposott bakancsot viseltem, hosszú hajam volt, és emellett aznap nagyon borostás is voltam. Amikor beléptem az udvarra, rögtön a bal oldali első ajtón éppen egy kedves, természetesen viselkedő, közvetlen hölgy lépett ki, én pedig megkérdeztem, jó helyen járok-e. Elmondtam, hogy Kopp Máriához szeretnék időpontot kérni, ő pedig elmonda, hogy ő Kopp Mária. Amikor megszólítottam, eszembe sem jutott, hogy ő lehet az – a viselkedése nagyon távol esett az egyetemi vezetők akkoriban általános, autoriter, távolságtartó és a tiszteletet (szó szerint) kikövetelő magatartásától.

Nagyon zavarba jöttem. Ott álltam teljesen szakadtan, ápolatlanul, és csak annyit tudtam kinyögni, hogy engem a pszichoszomatika érdekel, de majd visszajövök később. Ő azonban kedvesen beinvitált, elmonda, hogy mi mindennel foglalkoznak, elhívott a következő stábmegbeszélésükre, mindeközben bemutatott vagy három embernek.

Mária legfontosabb hagyatéka számomra ez a teljesen elfogulatlan, előítélet mentes nyitottság, kedvesség és belülről fakadó pozitivitás másokkal szemben. Az elfogulatlanság tette annyira sikeres kutatóvá is: képes volt a fontos problémákat nagyon egyszerű kérdések formájában megjeleníteni. Ez segítette hozzá, hogy ilyen sok barátja, tanítványa legyen, és hogy ilyen sokan szeressék őt ismeretlenül is – Máriát a teljes magyar nyelvű közösség, és számos külföldi barát, kolléga, tisztelő gyászolja.

Purebl György

Nagyon tudott biztatni, ösztönözni...

Nem láttam rajta, hogy öregedett volna. Ugyanaz az arc tekintett rám a szeme alatt bujkáló mosollyal, derűvel, optimizmussal, amely több mint két évtizeddel ezelőtt. Nagyon tudott biztatni, ösztönözni – igaz, hogy csak azok maradtak meg mellette, akik nem félték az állhatatos munkától, és akár az éjszakázás árán is produkálni akartak valamit.

Egyszer egy intézeti ünnepségen felolvasta fiatalkori verseit: meghatódtam tőlük. És ha mi, kollégái villantottuk fel művészi képességeinket: zenélés, versmondás, színjátszás, humoros írás – befogadóra találtunk Máriában.

24 éve ismertem meg, éppen pszicho-fiziológiai laboratóriumot vezetett és egy speciális kognitív viselkedésterápiás módszert honosított meg a pánikzavar kezelésére. Már akkor is csodáltam, hogy milyen fantasztikus műszereket működtetett egy roskadozó épület földszintjének szobáiban, és azt is, hogy mennyire kiterjedt nemzetközi kapcsolatterendszert volt képes kiépíteni. Konferenciáit világ-nagyságok is megtisztelték.

A Magatartástudományi Intézet megalakulása után olyan népegészségügyi felméréseket szervezett Hungarostudy néven, amilyeneket se előtte, se utána senki sem. Közben ontotta a magyar és nemzetközi publikációkat. A legutóbbi időkben is a szívós munkabírás jellemezte, élő kapcsolatban állt a világ vezető kutatóival, csak hogy most inkább az epidemiológiai területen.

Hiteles volt a férjével együtt kezdeményezett „Három királyfi, három királylány” mozgalom élén is, hiszen az intézet megalakulása óta támogatta a gyermekvállalást, igazi családbarát munkahelyet teremtetett nekünk. Ebben és sok más emberi kvalitása

kibontakozásában segítségére volt a hite, a keresztény elkötelezettsége, amit sohasem titkolt. Mária olyan atmoszférát tudott kialakítani, amelyben a rivalizálást és könyöklést felülírta az egymás iránti szolidaritás, megértés, együttműködési készség. Ezt kell továbbra is ápolnunk, őriznünk, fejlesztenünk – most már sajnos, nélküle, de örökítő tekintetétől kísérvé.

Berghammer Rita

Mária remek közösséget kovácsolt belőlünk...

Szeretem és szeretjük munkahelyünket. Mária remek közösséget kovácsolt belőlünk, a legkülönbébb személyiségű, végzettségű emberekből, és sem vallás, sem pártállás szerint nem tett különbséget közöttünk. Bárki bármikor bármivel megkereshette. Az intézet oázis volt, és ezt mindannyian tudtuk. Képes volt az emberek lelkesítésére, sok elismeréssel, dicsérattal, miközben mindig a közalkalmazotti fizetés alsó határán álltunk.

Bízott munkatársaiban, nagy szellemi és személyi szabadságot adott, és mindenki fontosnak érezhette magát. Volt elkeseredett, volt dühös, néha sírva is fakadt, de küzdelmeit az intézet és a munkatársak érdekében soha nem adta fel. Szívesen emlékezem és emlékezünk valamennyien arra, hogy a közös pályázatok elkészítése során milyen élvezetes együttműködéseket, belső továbbképzéseket, szakmai megbeszéléseket hozott össze a legkülönbözőbb végzettségű munkatársak között. Sok doktori munka és szakvizsga született vezetése alatt, messzemenően biztosította munkatársai ösztöndíjait, külföldi tanulmányútjait, konferencia-szerepléseit itthon és külföldön. Kitüntetéseit örömmel és szerénnyel vette át.

Férje, Skrabski Árpád halála miatti fájdalmat semmi sem tudta enyhíteni. Ő nemcsak házastársa volt és gyermekei apja, hanem legbensőbb barátja és munkatársa is. Árpád halálát követően csak dolgozott, és bár sokszor panaszkodott kimerültségre, megállíthatatlan volt. Árpád közvetlenül a 70. születésnapja után halt meg. Mária szintén. Ő a 70. születésnapját semmiképpen sem akarta megünnepelni, de mi ragaszkodtunk hozzá.

Csak remélni tudom, hogy helyesen döntöttünk. Tavaly ünnepeltük az intézet 18. születésnapját. Igazi nagykorúságunkat azonban csak ezután leszünk kénytelenek elnyerni.

Hajnal Ágnes

Utolérhetetlen aktivitása miatt kortalannak éreztük...

Nagy ívű pálya végén búcsúzunk Máriától, aki megdöbbentő váratlansággal került az élet túlsó partjára. Töretlen alkotókedvű, utolérhetetlen aktivitása miatt kortalannak és elpusztíthatatlannak

éreztük őt. Szíve azonban álmában megállt – így került ismét kedves férje, Skrabski Árpád mellé, aki két éve távozott körünkől, s aki nélkül Mária nem tudta már eléggé teljesnek érezni fantasztikus teljesítményekkel jellemezhető életét.

Az első hazai magatartástudományi intézet létrehozása az ő munkája. Szerte a világon elismerték munkásságát, számos kitüntetést kapott nagyon megérdemelten, az ő személye volt intézetünk minőségi biztosítója a nemzetközi szakmai színtereken. Iskolateremtő, igen szuggesztív, méltán népszerű oktató volt. A klinikai munka is érdekelte, nemzetközileg is élenjáró módon foglalkozott a pánikzavar kognitív terápiájával. Az intézet megalakulásakor ragaszkodott ahhoz, hogy szakrendelés szolgálja a pszichoszomatikus betegek ellátását.

Rendkívül szerteágazó és értéken kutatási paletta birtokosa volt, kiemelkedő publikációs tevékenységgel. A magatartástudományok számos ágát, irányzatát képviselte. Élete utolsó évtizedében nemzeti sorskérdések pszichológiai hátterét kutatta: a népesedéspolitikát, a boldogságkutatást, a magyar nép lelkiállapota érdekelte.

Hiánya hatalmas űrt jelent, s rajtunk, utódokon a sor, hogy szellemének megfelelően tegyük dolgunkat. Pótolni nem tudjuk, halhatatlanná vált munkásságának értékeit megőrizni kötelességünk.

Túry Ferenc

Mária távozása személyesen is súlyosan érint. Elvesztettem azt a munkatársamat, aki a gyógyítás lelki oldalának fejlesztése érdekében a Semmelweis Egyetemen belül, de azon kívül is a leghatékonyabb munkát végezte az eltelt évtizedek alatt. Reményeim szerint műve olyan szilárd alapokon áll, hogy az alkotó távoztával is tovább fejlődik és erősödik.

Mi, itt maradtak, még hosszú időn keresztül Kopp Máriára hivatkozunk.

Tringer László

„Lépdelünk a csillagok mögött”

Mária egyik kedvenc verséből, Weöres Sándor Bolero-jából származik ez a sor. Egyszer ő maga olvasta fel ezt a verset egy intézeti megemlékezésünkön. Váratlan halála után, másnap ezzel emlékezettünk rá. Lánya, Fruzsina gyönyörű visszaemlékezésében azt írja, hogy a Bolero konyhájuk falára volt kifüggesztve. Azóta többször gondolkodtam azon, hogy vajon miért szerette ezt a verset? A Bolero modern haláltánc, memento mori, arra emlékeztet, hogy egykor majd mindnyájan elmegyünk. Aki ennek tudatában él, annak az élet minden perce érték. Úgy éli az életét, hogy bármikor érkezzen a hívás, készen álljon rá.

Mária élete számomra ilyen volt: mindaz, amit megteremtett, folyamatosan változott, megújult, fejlődött, miközben ő maga hatalmas munkabírássával nap mint nap elvégezte, befejezte mindazt, amivel éppen teendője volt. Egyszerre hagyott ránk számtalan teendőt és lezárt, teljes életművet.

Amit létrehozott, megteremtett – az orvosképzés korszerűsítésétől a magyar népesség testi-lelki állapotának vizsgálatán át a Három királyfi, három királylány mozgalomig – mindnyájunk javát szolgálta. Talán ez teszi érthetővé, hogy ebben a végletesen megosztott országban egyszerre hajtott fejet életműve előtt közleményében a kormány, s fejezte ki részvétét az MSZP, pártállásra való tekintet nélkül tisztelettel emlékezett meg róla szinte minden országos és helyi lap. Az internetes hírek fórumaiban

emberek ezrei kívántak neki nyugalmat. Jól tudtuk, hogy milyen sokan ismerik és szeretik őt, ám talán mi, közeli munkatársai sem realizáltuk, hogy milyen felbecsülhetetlenül sok ember számára vált Mária fontossá. Olyanná, mint egy csillag, irányadóvá, tájékoztató ponttá. Útmutató volt életében, s az maradt utána is. Lépdelünk a csillagok mögött.

Pilling János

„Anyukám egyébként a világ legcsodálatosabb anyukája volt. Mindenki azt hiszi, hogy a munka mellett nem jutott ideje ránk, de ez nem igaz. Mindig ott volt mellettem, ha szükségem volt rá. Nagyon okosan tudott szeretni, igaziból. Amikor kicsi voltam, esténként olvasott, és én odabújtam hozzá.

Ha rossz jegyeket hoztam, mindig biztatott, hogy nem ez számít, nagyapám is rossz volt matekból.

Ha hazacipeltem a legfurcsább barátaimat, ő mindenkit komolyan vett. És dicsért, dicsért, dicsért. Apukámat, nővéremet, engem.

Nagy tudós volt az anyukám, csodálták őt itthon és külföldön. Szeretágaó kutatásai voltak: a boldogsághormonról írt tudományos dolgozatot, kidolgozott egy légzésterápiát a szorongás csökkentésére és felmérte az ország lelkiállapotát apukámmal közösen, és ez alapján javaslatokat tettek az ország testi-lelki egészségének javítására. Együtt alapították újra a rendszerváltás után a lakásunkon a Pázmány Péter Katolikus Egyetemet.

Együtt indították a Három Királyfi, Három Királylány Mozgalmat a kívánt gyermekek megszületése érdekében. Nem tudom leírni,

hogy mennyi mindent szervezett és dolgozott.

Lehetetlen. Mostanában azt kutatta, hogy mitől lehetünk boldogok, boldog házасok. Ő nagyon boldog házasságban élt, bár azt mondta, hogy a szerelem betegség és ő barátságából ment hozzá apukámhoz, de az ő kapcsolatuknál szenvedélyesebbet nehezen lehet elképzelni. Nő volt.

Titok. Megfejtethetlen. Bár sokat szerepelt, de nagyon zárkózott volt.

Apukám örökké meg akarta hódítani, de kicsit mindig meghódíthatatlan maradt. Fájdalmairól, kétségeiről csak nekünk beszélt. Volt egy titkos énje, a mi titkos anyukánk volt.”

Skrabski Fruzsina

„Mert azt gondolom, amit gondolok”

Tanuljuk a demokráciát – Keressük a közös hangot! A Magyar Csoportpszichoterápiás Egyesület ezzel a címmel invitálta egyik tavaszi hétvégéjére az érdeklődőket Siófokra. Olyanok kíváncsiságára apelláltak, akik szívesen együttgondolkodnak velük arról, hogy a társadalomban hol is a helyük. Az emberek közötti távolság megnőtt, nehéz átlátni az országban zajló szorongató és bizonytalan történéseket, ezen szeretne változtatni az egyesület. Munkatársunk az esemény előtt sajtótájékoztatón találkozott a szervezőkkel.

Anéhány éve felújított Pszichoterápiás Hétvégén kialakítottunk egy mostanra már beválnak tekinthető üzemmódot, amelyhez hasonló rendszerben képzeljük el a Civil Csoport Hétvégét is – mondja **Horváth Klára pszichiáter, csoport-terapeuta**, a szervezők egyike.

– A résztvevők többféleképpen is találkozhatnak, vannak párhuzamosan futó kiscsoportok, mindnyájunk részvételével zajló nagycsoportok, és három előadás. A Magyar Csoport-psi-

choterápiás Egyesület, melynek titkára vagyok, ezúttal Siófokon tartja a Pszichoterápiás Hétvégét, mely a 70-es években szinte mozgalommá terebélyesedett. 5 évvel ezelőtt indítottuk újra, és eddig valamennyi rendezvényünk nagy sikerrel zárult.

Mi volt régen és mi ma benne a nagyszerű?

– Annak idején a pszichoterápiás szakma kialakulását köszönhattuk ezeknek a rendezvényeknek is. A résztvevők kipróbálhatták egymáson a mód-

szereiket. Mikor az új sorozat elindult, arra is kíváncsiak voltunk: van-e ma egy ilyen felépítésű együttlétnek szerepe, célja a szakma számára. Azt láttuk nagyon is van.

Hány embert mozgat meg egy-egy rendezvény?

– 130–150 résztvevőre számítunk egy 3 napos hétvégén. A Pszichoterápiás Hétvége célja az, hogy a mi munkánkban közreműködőkkel nézzük át a folyamatokat, beszélgetssünk róla, éljük át együtt a történéseket. Egyébként bárki eljőhet ezekre a hétvégékre, de azt kell mondanom, alapvetően a pszichoterápiás szakma környezetéből kerülnek ki az érdeklődők. A Civil Csoport Hétvége koncepcióját ezzel szemben arra építettük fel, hogy bárki eljöheszen, a civil énjével lehessen jelen, és nekik segítsük a társadalmi kérdésekben való eligazodást. Tisztázzuk a saját társadalmi szerepünket, a hatalomhoz és politikához való viszonyunkat.

Ezen a hétvégén ugyanúgy a nagycsoport a résztvevők „társadalmának” központi fóruma, ugyanakkor mindenki egy-egy tematikus kiscsoportba is igazolhat, amely kb. tíz-tíz fővel, több alkalmas együttlét során járja körül a témákat. A cél az, hogy minél érettebben, felnőttbben gondolkozzunk a demokráciáról. Pont azért tartjuk ezt fontosnak, mert annyira nehéz beszélgetni

most ezekről a dolgokról, annyira szorongató és bizonytalan a világ sokunk számára.

A demokrácia témakörét már a pszichológia is taglalja?

– A csoportmunka, a pszichoterápiás szakma csoportokról szóló tudása sokat tud segíteni a demokratikus működés megértésében. A kiscsoport a családot modellezi, a nagycsoport pedig a társadalmat. A konklúziók ütközhetnek, feszültséget generálhatnak, de valahogy mégis összetalálkozunk. És ez a lényeg. Hiszen a társadalom is egy nagy csoport.

Bocs. Még nem világos minden.

Kik ültek a kiscsoportokban? Pszichiáterek vagy Kovács nénik?

– Kovács nénik is! Olyan emberek kíváncsiságára apellálunk, akik most arról szeretnének velünk együttgondolkodni, hogy a társadalomban hol a helyük. Az emberek közötti távolság nagy lett – ami sok dologgal magyarázható –, például azzal is, hogy nem ugyanaz a politikai kötődésük.

Munkája során, a Tündérhegyen ugyanazt a tevékenységet űzi, mint a pszichoterápiás hétvégeken?

– Ez annyiban mégis más, hogy a hétvégeken mi magunk vagyunk a csoporttagok. Meg abban is, hogy a civil hétvégén nem páciensekkel vagyunk körülvéve.

Bánki György pszichiáter, pszichodramavezető, az egyik kiscsoportot irányítja a siófoki hétvégén.

– Minél nagyobb csoportban vagyunk, annál szorongatóbbnak érezhetjük a helyzetünket – állítja Bánki –, hiszen csökken az eseményekre gyakorolt befolyásunk. A mindennapi tapasztalatunk az, hogy nem látjuk át a társadalmunkban zajló történeteket, és a közéletet ráadásul uralják az éretlen munkamódok – bűnbak-képzés, ellenség-gyártás, megváltó-várás, stb... Ezeknek az egyértelmű hátránya – azon túl, hogy sokunk számára kényelmetlen –, hogy sem a problémák

valódi okainak feltárását, sem a megoldásukat nem segítik.

Volt egy Zöld Bálint nevű kollégánk, aki azt tapasztalta, ha összeül tíz vadidegen ember, lesz egy tényező, ami mentén két részre fognak oszlan. Akár olyan „fontos” kérdésben, hogy miért van valakin piros, máson meg kék zokni. Ezt ő úgy hívta, hogy elsődleges polarizáció. Olykor persze ez létrejöhet jó ügyért is. Az olaszok például azért tüntettek, hogy Verdi legyen a templomi karnagy.

Mi az Ön tematikája?

– Az enyémnek azt a címet adtam, hogy „Miért azt gondolom, amit gondolok?” Az összes ambícióm annyi, hogy onnan, hogy „a dolgok így és így vannak” a résztvevőkkel eljussunk oda, hogy „én így gondolom”. Ami egyébként nem kis lépés. Ehhez a pszichodráma eszközeit is szeretném

által elviselhetőbbé válik a különbözőség.

Azt már tényleg nem tudom elképzelni, hogy a tematika nélküli nagycsoportban ki szólal meg először. És mit mond?

– Fogalmam sincs. Lehet, hogy ha szóba hozok valamit, egy feszültséggel teli beszélgetés alakul ki. Ugyanakkor ütközés, átláthatóság, vita nélkül nincs előrelépés. Az országban van egy messiás-várás, ez kicsiben mondjuk azt jelenti, ha egy társasház állapota válságosra fordul, akkor a tulajdonosok azt remélik, kijön a 22 éve megszűnt IKV, és megoldja a problémát. Mára kiderült, hogy a demokrácia készen kapott intézményei – a pillanatnyi állapotuktól függetlenül – nem helyettesítik a részvételünket a dolgaink alakításában. Ez utóbbinak keressük a jobb módszereit. Például hogy

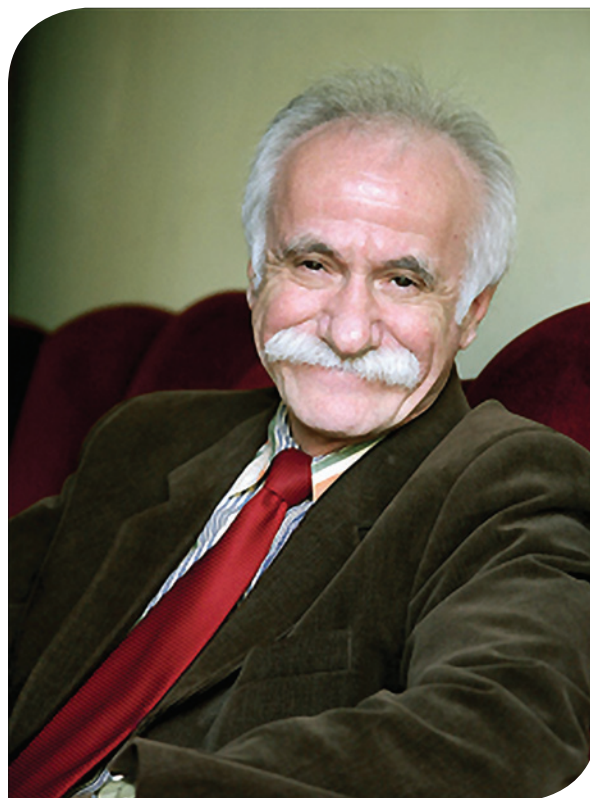
majd igénybe venni. A hipotézis csak annyi, hogy egy kisebb csoportban valahogy közvetlenebbül, családiasabban, végül talán bajtársiasabban élhetjük át, hogy a másik is hús-vér ember, hogy kölcsönösen megérthetővé válnak a gondolataink és az élményeink, anélkül, hogy a végén ugyanúgy kéne vélekednünk. Ez-

hogy tudunk jól megállapodni abban, hogy a lépcsőház ki legyen festve, vagy abban, hogy normálisan működjön az ország... helyette sopánkodunk, hogy miért van így, vagy pedig sóhajtozunk, hogy de jó lenne, ha... Ha van jobb módszerünk, akkor feladhatjuk a régit.

Bozsán Eta

„Stabil a hangulatom, nincsenek nagy kilengések”

Országosan ismert személyiség. A sajtón és számtalan előadásán keresztül belopta magát az olvasók, a hallgatók fejébe. „Tudod, az a szép őszbajuszos ember!” – mondják Gerevich Józsefről. Foglalkozott a hazai kokain kereskedelemmel és általában a kábítószer kihívásaival. Úgy véli, kábítószerhez elsősorban a kamaszok nyúlnak, mivel saját határaikat térképezik fel, és a kábítószer ezeket a határokat tágítja. Szerinte minden páciens titkok birodalma, neki pedig az a feladata, hogy a titkokat feltárja és kibeszélhetővé tegye. Például azt, hogy mi a teendő, ha kihűl a szex egy házasságban?

Úgy tudom érdekes család az Öné.

– Apám akadémikus régész, tavaly volt születésének századik évfordulója. Ő hozta létre az MTA Régészeti Intézetét és ő ásta ki többek között a budai várat. Nagybátyám Gerevich Aladár kardvívó olimpiai bajnok. Unokaöcsém Gerevich András pedig költő.

Tehát a hír igaz, rendkívüli családtagokkal büszkélkedhet. Ön rengeteg képzettséget szerzett: neurológus, pszichiáter, pszichoanalitikus, addiktológus, pszichoterapeuta. Van köztük bármilyen sorrend? Gyakoriságukat, hasznosságukat tekintve?

– Elsősorban pszichiáternek tartom magam, neurológusi szakképesítésemet évtizedek óta nem gyakorolom. Az addiktológia a szűkebb szakterületem és az utóbbi években a nevem mellé még a művészetpszichológus jelzőt is oda szokták írni.

Ön a szexről, mely a párkapcsolatok tartópillére, szokatlan nyíltsággal beszél. Eljut sokakhoz? Van erről némi visszajelzése?

– Nem hiszem, hogy nyíltabban beszélnék, írniék a szexről, mint másról, vagy mint a szexológusok. Ebben a prűd országban missziót jelent a szexről nyíltan beszélni. Sok baj forrása, hogy nem beszélünk eleget a szexről, sem a szülők, sem a pedagógusok, sem az orvosok. Amíg a rovatom megjelent a Nők Lapjában, levelek százait kaptam. Sok embernek ez volt az egyetlen kommunikációs lehetősége ebben a témában.

Azt olvastam egy Önnel készült interjúban, hogy néhány év alatt kihűlnek a házasságban résztvevők vágyai. Ez normális? Vagy hogyan lehet azzá tenni?

– Bevallom, nem emlékszem, hogy ilyet írtam volna, mert ez olyan általánosítás, amelyet kellő adatok birtokában nem állíthatok. Biztosan vannak olyan házasságok, ahol a szex hamar kihűl, de szerencsére ez nincs minden házasságban így. Rengeteg oka lehet, tapasztalatlanság, a kellő összhang hiánya, a túlterheltség, a megoldatlan pszichológiai-pszichiátriai problémák és legfőképp: kommunikációs zavar a házaspár között. A pszichiáter feladata elsőként a kommunikációs zavar oldása. Utána derülhet ki, hogy milyen egyéb individuális tényezők járulhattak hozzá a nemi vágy kihűléséhez.

Mi az a trauma, amely kiválthat a lélekben elváltozást? Melyek a legismertebbek? Megoldásuk módjai?

– A gyermekkori traumáknak vannak a legsúlyosabb felnőttkori következményei: érzelmi nél-

külöztés, elhanyagolás, szexuális és fizikai agresszió és visszaélés a felnöttek részéről; e traumák feltárására és átdolgozására van szükség elsősorban pszichoterápia keretei között. Ehhez azonban a pácienseknek motiváltaknak kell lennie erre.

**Ki és mikor nyúl a kábítószer-
hez? Önnek hány sikeres vissza-
vezetése volt? Vagy ez is olyan,
mint a cigi? Abba hagyni lehet, de
leszokni róla soha! Biztosan is-
meri Tabi László elhíresült mon-
dását: „Ki mondja, hogy nem lehet
leszokni a dohányzásról? Nekem is már vagy 70-
szer sikerült!”**

– Kábítószerhez elsősorban a kamaszok nyúl-
nak, mivel saját határaikat térképezik fel, és a kábí-
tószer ezeket a határokat tágítja. A pubertáskorban
az alkalmi kábítószer-használat hozzátartozhat, az
egészséges személyiségfejlődéshez az ún. „élmény-
és veszélykeresés” részeként, amely kamaszkori
sajátosság. A kábítószer-használat önmagát kioltó
folyamat is lehet, ha nincs a háttérben személyiség-
zavar vagy látens pszichózis. Utóbbi esetben egy-
fajta ön-medikalizációnak foghatjuk fel, amelyet a
személyek súlyos érzelmi problémáik spontán meg-
oldásaként alkalmaznak. A függőség már betegség,
amelyet gyógyítani kell. A leszokás szó nem szeren-
csés, mert a szenvedélyszerekről nem leszokni kell,
hanem a szenvedélybetegségből kigyógyulni kell, és
ez nagy különbség. Komplex gyógykezelésről van
szó, amelynek csak egy mozzanata a szó szoros ér-
telemben vett „leszokás”.

**Örvendeztessen meg fura kérdéssel, melyet vala-
hol a hallgatói tettek fel.**

– Sokszor teszik fel a kérdést, hogy én a fiaim-
nak, unokáimnak melyik kábítószer használatát
szoktam javasolni. Mire azt szoktam válaszolni,

hogy mivel egyik gyermekem sem fogyaszt kábító-
szert (unokáim sem, de ők még nagyon kicsik), a kö-
vetkezmények felől nézve biztos semmi olyat nem
tettem, amellyel elősegítettem volna családtagjaim
kábítószer-használatát.

Mivel tölti szabadidejét, ha van olyan.

– Művészet közelben vagyok, zenét hallgatok,
szépirodalmat olvasok, filmet nézek, sportolok (fu-
tok, úszom), sokat beszélgetek.

**Az Ön élete csupa móka és kacagás, soha nem volt
„lent”? Vagy azonnal analizálta magát, a problémát
és sikerült továbblépnie?**

– Érdekes módon valóban stabil a hangulatom,
nincsenek nagy kilengések, és ritkán vesz erőt raj-
tam az elkeseredés vagy szomorúság. Ehhez sok
tényező járul hozzá: párom Erika stabilizáló hatása,
13 év analízis, a pácienseim, akik „megkövetelik” a
teherbírást, érzelmi stabilitást.

**Kik a jobb betegek? A nők vagy a férfiak? Nem be-
szélve a gyerekekről, mert néha olyan is van.**

– Nincsenek jó és rossz betegek, minden beteg
„egyforma”. Ha eljut egy beteg hozzám és bennem
megbíz, segítséget kér tőlem, akkor én megteszek

minden tőlem telhetőt, hogy
rendbe jöjjön önmagával és a
világgal. Minden páciens tit-
kok birodalma, és nekem az
a feladatom, hogy a titkokat
feltárjam és kibeszélhetővé
tegyem.

**Visszatérve a családjára, van
köztük, aki továbbviszik a
pszichiáteri lángot?**

– Fiam Zoltán Berlinben él,
a Charitén dolgozik, pszicho-
farmakológus, agykutató.
Lángol ő is, mint én.

Bozsán Eta

A Tárt kapu és a Forrásház...

Magyar István a XX. századi pszichiátria jeles személyisége, akik ismerték, ma is szeretettel emlegetik. Nagyon szerény ember volt, fia szerint sokkal többet tett, mint amennyi a pszichiátriai köztudatban megmaradt róla. Örök

kérdés, egy meghatározó egyéniség vajon arra inspirálja-e a gyereket, hogy kövesse őt a pályáján, vagy arra, hogy valami egészen mást keressen? Magyar Iván György édesapja nyomdokaiba lépett. Harmincöt év munka után azt reméli, ha „lát onnan főnről, akkor büszke rám”.

– Édesapám 1924-ben született. Végzés után a honvédséghez került, ami az ötvenes években úgy működött, hogy megkérdezték, akar-e oda menni, aztán a választól függetlenül megkapta a behívóját. A főnöke, Juhász Pál úgy gondolta, hogy az apám legyen az a fiatal orvos, aki megszervezi a pszichiátriát a Honvéd Kórházban. A hetvenes években lére is jött ott egy korszerű „open door” rendszer. Apámat még az egész idegtudomány érdekelte. Állatkísérletes kutatásai voltak, lumbálpunkciót végzett, aztán EEG-t elemzett – mindez egyszerre ma elképzelhetetlen lenne. Emellett igazságügyi pszichiátriával is foglalkozott. A disszertációját a katonai alkalmasság és a személyiségzavar témakörében írta. A katonák öngyilkosságát is vizsgálta, amiről akkoriban nem nagyon lehetett írni. Oktatott az egyetemen is. Juhász Pál halála után tíz évig, egészen hetven éves koráig vezette a Pszichiátri-

ai Klinikát. Akkor folyt a Balassa utcai épület rekonstrukciója, amit ő irányított. Az ötvenes, hatvanas években sok cikke jelent meg az Ideggyógyászati Szemlében. Huszár Ilonával és Kuncz Elemérrel együtt ő írta az első igazságügyi pszichiátriai szakkönyvet. Az újabb kiadás is ennek a továbbfejlesztése. Ennek volt olyan fejezete, aminek a megírásában én is szerepet vállaltam.

Bár az édesapja soha nem mondta neki, hogy legyen pszichiáter, sőt amikor kiderült, hogy fia ezt a hivatást választotta, csak sóhajtott: „te se a dolog könnyebb végét fogtad meg”, valószínűleg a példája mégis predesztinálta fia jövőjét. Már gyermekkorában otthonosan mozgott a pszichiátrián, és náluk abban semmi rendkívüli nem volt, ha mondjuk a szkizonfréniáról beszélgettek.

Ezek szerint nem volt más választása, mint hogy pszichiáter lesz...

– Sok minden akartam lenni, és végül csak az ötödik évben döntöttem el az egyetemen, hogy ideggyógyászzal akarok foglalkozni, érdekelt például a kórélettan is. Valószínűleg mégis erre predesztinált a családom. A nagybátyám is pszichiáter és a feleségem, Fadgyas Ildikó is.

Ön hol kezdte a pályafutását?

– A Merényi kórházban kezdtem dolgozni, ahol napra pontosan 22 évet töltöttem. Gyakornokként kezdtem, és végigjártam a számárletrát, a végén főorvos voltam. Nyolc éven át vezettem az addiktológiai részleget. Öt szakvizsgám van: pszichiátriából, neurológiából, addiktológiából, igazságügyi pszichiátriából és pszichiátriai rehabilitációból.

A Merényi után a Lipótra kerültem, ott dolgoztam egészen a megszűnéséig. Enyém az a kétes dicsőség, hogy elmondhatom, én voltam az utolsó orvos, aki ott beteget fogadott. Nagyon szép időszaka volt az életemnek, csak sajnos pont akkor sikerült egy nem könnyű helyzetben lévő osztályon egy jól működő teamet létrehozni, amikor megszűntették az intézményt. Ez egyébként egy azóta sem gyógyuló törést okozott a pszichiátriában. –

Magyar Iván György pályafutásának harmadik szakasza Kispeszthez kötődik: ide került a pszichiátriai és addiktológiai gondozóba és szakrendelőbe. Ide hozta át azt, amit a „Lipót örökségének” nevez.

– Nagyon jól működő terápiás műhelyünk volt akkor már két éve, ami mellett működött a Tárt kapu színház. Ebben betegek tartottak havonta 3/4 vagy 1 órási előadást. Ez lassan kinőtte az osztály kereteit, és már a Lipótban a második karácsony a kápolnában kellett megtartanunk a műsort. A kispesti önkormányzat meghívta a rehabilitációs műhelyt és a Tárt Kapu Színházat, amely azóta itt működik tovább. A társulat rendszeresen kap meghívásokat, fellépett a Pécsi Országos Színházi Találkozó, több pszichiátriai rendezvényen és a Fringe Fesztiválon is. A társulathoz közben csatlakoztak más betegek is.

Talán nevezhetjük ezt az egyik hobbijának, van-e másik?

– Igen, a természetjárás. Egy természetjáró szakosztállyal már háromszor végigjártam az orszá-

gos kék túra útvonalát, több teljesítménytúrán is részt vettem. Vezetett túrákon a környező országok legmagasabb csúcsait is megmásztam.

A túrákra a felesége és a gyerekei is elkísérik?

– Ha tud, akkor igen. A feleségem lányainak köszönhetően vannak unokáink. Ők még kicsik a túrázáshoz – 4, és 2,5 évesek, a legkisebb pedig 4 hónapos –, de arra már ráébresztettek, hogy nagyszülőnek lenni nagyon jó. –

Magyar Pistánál kelleme-
sebb barátot nem igen
ismertem. A Központi Ka-
tonai Kórház neurológiai
osztályán tölthettem 4
hónapot a diploma utáni
sorkatonai szolgálatból.
Akkor találkozhattam a
pszichiátriai osztály fő-
orvosával, aki magával
egyenrangú kollegaként
kezelt az első pillanattól
kezdvé. Rá jellemző epizód
az volt, amikor ügyeletes-
ként szokásomhoz híven
este 10-kor már aludtam,
bekopogott Aszalós Zoli
és Magyar Pista. Amikor

észrevették, hogy álmomból riasztottak fel, hatalmas letolás-
ban részesültem, hogy így nem viszem semmire, mert ilyenkor
tudományos munkát kell folytatni... Magyar István tanszék-
vezetői és az MPT-ben kifejtett tevékenységéről kevés adat
maradt fenn. Most csak egyet szeretnék kiragadni. A Társaság
Szakmapolitikai Bizottságának összejegyzéseit az Ő szobájá-
ban tartottuk. Ott vetette fel a Professzor Úr, hogy el kellene
érni minden orvosgyógyászati képzésben a 6 éven át folyama-
tosan tartó „pszicho” képzést. Így alapjában véve az ő ötlete
alapján valósult meg később a Magatartástudományi Intézet.

Füredi János

Magyar Iván György édesap-
ja több dologban volt első Ma-
gyarországon. Ebben követte fia
is: olyan projektbe vágott bele,
amely példaértékű lesz, ha meg-
valósul. Európai Unió pályázati
forrásból úgynevezett Forráshá-
zakat alakítanak ki Kispesten.

– Ez egy olyan intézmény –
egyébként egy szép új épületben
–, ahol egyszerre vehető igénybe
például a családterápia, a közös-
ségi pszichiátria, a gyógyszeres
pszichiátriai ellátás, a szociális
segítség, a fejlesztő műhely, és
végezhető munkaterápiás tevé-
kenység. Nagyon előremutató
kezdemenyezés, hogy a pszichi-
átriai beteg egy helyen talál meg
mindent, amire szüksége lehet.
Harmincöt évnyi munka után el-
mondhatom, hogy most végre
olyan helyen leszek, amelynek
létrehozása előtt megkérdezték
a benne dolgozók véleményét is.

Ez az, amire büszke lenne az édesapja is?

– Gondolom, igen. Én büszke
vagyok arra is, hogy a Fővárosi
Pszichiátriai Gondozók Egyesü-
letének elnöke és a Pszichiátriai
Társaság elnökségi tagja vagyok,
csak az a probléma, hogy a szak-
ma most pont olyan nehéz hely-
zetben van, mint amikor elkezdt-
tem a munkát.

Vámos Éva

Két évig statisztáltam színészóriások mellett..

„Sokan pszichológusnak tartanak, holott irodalmár vagyok” – mondja Valachi Anna, József Attila-kutató, aki autodidakta módon ásta bele magát a pszichológiába. Több könyvet írt a „a rejtett összefüggések tudományának” hatására, s évek óta szerkeszti és vezeti a „Művészet és pszichoanalízis” című műhelybeszélgetés-sorozatot.

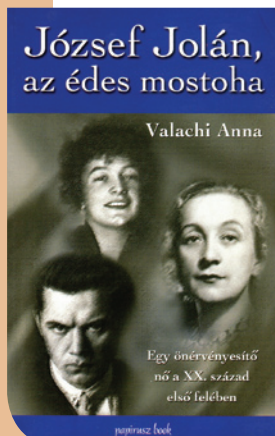
szociológiailag is hiteles életrajzát (József Attila élete). Tíz évvel később alaposan átigazította a valóságot pártmegrendelésre készült könyvében (A város peremén) – de jó szándékú hazugságáért alaposan megbűnhődött: kiírta magát az irodalomból. Én viszont a nővér sorsán keresztül nemcsak József Attila eszmélkedését, valamint a háború előtti és utáni történelmi-politikai korszakokat ábrázolhatom, hanem a szárszói tragédiát követő kultusz kialakulását is nyomon követhetem.

Milyen módszerekkel végezte a kutatást?

– Mindent elolvastam, amihez hozzájutottam. Az egyetem elvégzése után pszichológiai tanfolyamok, speciálkollégiumok hallgatója voltam, s az 1998-ban alakult Ferenczi Sándor Egyesület tagjaként minden konferenciára eljártam; később magam is tartottam ott előadásokat. Sokan pszichológusnak tartanak, holott irodalmár vagyok – de a szemléletét nem tudja letagadni az ember. Tanulmánykötetemben („Irgalom, édesanyám...” A lélekelemző József Attila nyomában) csupa olyan írás olvasható, mely a rejtett összefüggések tudományának hatására született.

Ön azok közé tartozik, akik pszichoanalitikus aspektusból vizsgálják a költők, írók alakját és életművét. Honnan ered a pszichológia iránti érdeklődése?

– József Attila-kutató vagyok. A költő miatt kezdem foglalkozni a pszichoanalízissel, amiről a hetvenes-nyolcvanas évekig csak annyit lehetett tudni, hogy „burzsoá áltudomány”, és az elméletalkotók könyvei is elérhetetlenek voltak. Szerettem volna megtudni, miért izgatta kedvenc költőmet a lélekelemzés, és mi mindent használt fel életművében analitikus kezelése élményeiből. A lélektan kamasszkorom óta érdekelt: minden irodalmi alkotáshoz fokozott azonosulási készséggel közelítettem – és empátiámnak mindmáig nagy hasznát veszem.

1998-ban könyvet írt József Attila és József Jolán kapcsolatáról. Milyen új elemekre mutatott rá?

– A költőnél hat évvel idősebb Jolán anyapótló szerepet töltött be testvérei életében, miután a Mama 1919 decemberében meghalt. József Attila neki – és férje, dr. Makai Ödön anyagi támogatásának – köszönhetette, hogy tovább tanulhatott a makói gimnáziumban, majd a szegedi, a bécsi és a párizsi egyetemen. Fivére halála után Jolán írta meg a költő első,

1998-ban József Etelkával

Valachi Anna évek óta szerkeszti és vezeti a „Művészet és pszichoanalízis” című műhelybeszélgetés-sorozatot, a Ferenczi Sándor Egyesület, a József Attila Társaság és a Petőfi Irodalmi Múzeum közös sorozatát.

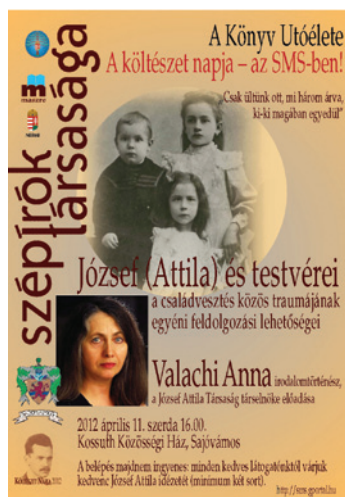
Hogyan zajlanak ezek a beszélgetések?

– Minden hónapban egyszer élvonalbeli pszichológusok, irodalmárok, művészettörténészek tartanak előadást a Károlyi-palotában. Chaplintól Bunuelig, Jungtól Ferencziig, Adytól Virginia Woolfig, Chopintól Berény Róbertig, Koestlertől Simon de Beauvoirig, vagy az öregkor és a holokauszt irodalmáig sok mindenről és mindenkiről volt már szó az estjeinken. Az előadásokat követő műhelyvitát én vezetem: természetesen előre felkészülök a témából, hiszen háttértudás nélkül nem lehet vitatkozni. Törzsközönségünk nagyon érdeklődő, és egyre több köztük a fiatal.

Milyen témával foglalkozik mostanában?

– József Attila és Juhász Gyula kapcsolatát kell részletesen fölárnyékolnom. Mindketten 75 éve haltak meg, s a PIM Felolvasószínpadán drámával adó-

zunk emléküknél. Rendkívül érdekes és nehéz a feladat, hiszen a József Attila első kötetéhez előszót író Juhász Gyula 1929 után már nemigen találkozott fölfedezettjével, mert „az élőhalottak házába”, elmegyógyinté-

Az első könyves szerző

zetbe vonult, s életkedve mellett ihlete is cserben hagyta. A dráma, az „akció” szempontjából ez megrehezíti a dolgomat, de keresem a megoldást.

Valachi Anna életének az irodalom és a pszichológia mellett van még egy főszereplője: a színház. Ötéves korától kezdve színésznő szeretett volna lenni: ekkor vitték el a szülei a János vitéz című operettre, amely akkor teljesen megigézte. „Amint

„Amit szívedbe rejtess...” c. könyve bemutatóján Kőrösi P. József költő, író, szerkesztővel beszélget

megtanultam olvasni, könyvmoly lettem. Később szavalóversenyeket nyertem, és – szüleim kivételével – mindenki elkönyvelte, hogy színpadon a helyem” – mondja.

Akkor most miért nem Valachi Annával, a színésznővel beszélgetek?

– Érettségi után egy világ dőlt össze bennem, amikor nem vettek föl a Színművészeti Főiskolára. A felvételi rostákon kiesett jelentkezőkből válogatták ki a Nemzeti Színház akkor induló stúdiójának tagjait, s én két évig statisztáltam a színésziórásk mellett. Kálmán György volt a kedvencem, a Tragédia Luciferje szerepében – és Őze Lajos, akiről később első könyvemet írtam. (A Színjátékos életei)

Sikerül-e valamelyik szenvedélyét a gyerekeire is „átragasztani”?

– A fiaim gimnazista korukban művészeti osztályba jártak, zongorázni tanultak, zenei versenyeket nyertek. A nagyobbik fiam, Horváth Bence el is végezte a Zeneakadémiát jazz-zongorista szakon; azóta zenekarokban játszik. A „kicsi”, 28 éves Vince, elvetélt színészi tehetség: kiskorában pantomimezett, de a gyerekszínház megszűnt, és ő hasonló csalódást élt át, mint én az érettségi után. Ő a könyvek szeretetét viszi tovább magával.

Mit tart élete legnagyobb sikerének illetve kudarcának?

– Siker, hogy rátaláltam a hivatásomra, holott a pályaválasztás éveiben másképp képzeltem a jövőmet. Színész helyett újságíró, majd minősített főiskolai tanár, és a József Attila Társaság társelnöke lehettem – ugyanakkor életet tudtam adni a fiaimnak, akik nélkül érzelmileg üres lenne számomra az élet. Mindez a férjem, Horváth Dávid Balogh Rudolf-díjas fotográfus áldozatos segítségének is köszönhető. Kudarc? Hogy a kényszerű és a magamra vállalt kötelességek miatt nem lehettem többet együtt a gyerekeimmel kiskorukban.

Mi az, amit szeretne még elérni az életben?

– Ugyanazt, amit eddig: fontos és jó műveket alkotni – és nagyon szeretnék végre egy kisunokát.

Vámos Éva

A szakdolgozatomra történő felkészülés alkalmából kezdtem el foglalkozni a serdülőkori testképpel, a serdülőkori elhízással, illetve az elhízottakkal szembeni előítéletekkel. Sajnos, nemcsak a serdülők, hanem már a 8–10 éves gyerekek körében is nagyon gyakori a testi elégedetlenség, az anorexia. Sok szakember figyel az evészavarokra, pontosabban azok kezelésére, engem elsősorban az érdekelt, hogy mi az, ami miatt egy gyerek elkezdi foglalkozni a testsúlyával, és bekerül az evészavarok ördögi körébe: a média, a szülők hatása, a kortárs hatás? Nagyon érdekes, hogy a testképzavart, az evészavarokat általában a lányokhoz asszociáljuk, pedig a kutatásból, melyet végeztem, az derült ki, hogy a fiúk közel azonos arányban elégedetlenek magukkal: általában izmosabbak szeretnének lenni, de elterjedőben van egy „vékony ideál” a fiúk körében is. –

Tényleg meglepő, bár talán azért tűnik furcsának, mert mi, „lá-

Tükröm, tükröm, maradj csendben!

Papp Ildikóval a debreceni vándorgyűlésen találkoztunk, ahol az elhízásról, pontosabban a gyerekek és a serdülők körében nem ritka testi elégedetlenségről, evészavarokról beszélt. A fiatal pszichológus, aki egyébként dietetikát tanul, kedvesen, szelíden de határozottan felelget kérdéseimre. Szerinte az ember „nincs készen”, amikor befejezi a tanulmányait, sokkal inkább egy szemléletmódot kap, egy olyan alapot, amire jól, jót lehet építeni.

nyok” többet hangoztatjuk a külsőnkkel kapcsolatos elégedetlenségünket. Persze, nem tudhatom, hogy a fiúk egymás között nem folytatnak-e hasonló beszélgetéseket... Hogyan és hol végezted a kutatást?

– Sok fővárosi, vidéki, falusi iskolába látogattam el, körülbelül 400 tíz és tizenöt év közötti tanulóval töltöttem ki a kérdőívet, ezekből az adatokból született meg a végeredmény.

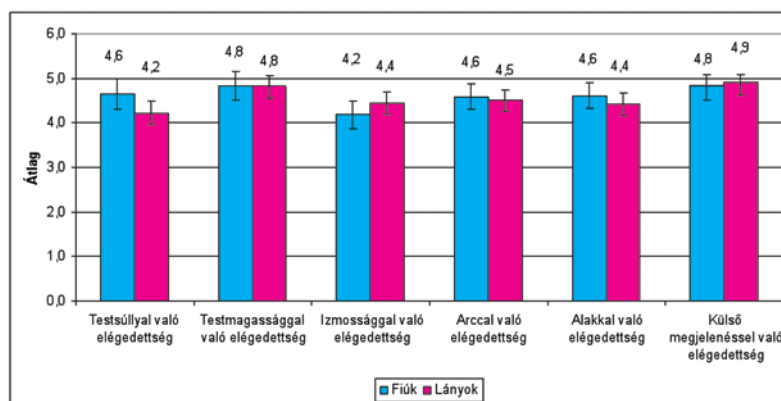
Evészavaros fiúk és lányok...

A kérdések között nyitott és zárt kérdések egyaránt szerepeltek, a feleletekből sokat megtudtam a saját testképükről, arról, hogy mennyire elégedettek

magukkal, illetve, kihez (például, ismert testedzőhöz, filmsztárokhoz) és mennyire szeretnének hasonlítani, milyen hatással vannak rájuk a szülők, a kortársak megjegyzései, esetleg kritikái. Sokat számít, hogy az ember hogy kérdez, úgy igyekeztem föltenni a kérdéseket, hogy magukhoz közel állónak érezzék azokat.

Hogyan „keveredtél” erre a terepre, illetve pontosan mi is a Te területed?

– 2009-ben végeztem, utána egy évet dolgoztam egészségfejlesztőként az OÉTI-ben, majd 2010 szeptemberében elkezdtem a PhD-mat, a témám az elhízás, lényegében a szakdolgozatomat vittem tovább. Alapvetően az evészavarok érdekelték, és Ma-

A két nem összehasonlítása a testtel való elégedettség kérdőív különböző dimenziói mentén. Megjegyzés: az ábrán feltüntettem az átlagok 95%-os megbízhatósági intervallumát.

gyarországon kevés pszichológus kutatja konkrétan az elhízást, ez még izgalmasabbá teszi számomra ezt a területet. Jelenleg a klinikai pszichológiai tanszéken tartok testsúlycsökkentő csoportoknak kognitív viselkedésterápiát, erre épül a PhD-m. Egy csoporttal fél éven át dolgozunk, de további egy évig nyomon követjük őket. Erre azért van szükség, mert lefogyni könnyebb, mint megtartani a testsúlyt, nagyon sokan visszahíznak, pontosan az volna a lényeg, hogy a PhD végére olyan módszert dolgozzak ki, amivel megelőzhető a visszahízás.

Mekkora csoportban dolgozol?

– Egy másik pszichológussal együtt vezetjük a csoportokat, a csoportlétszám 9 és 12 fő között változik, mert így ritkább a lemorzsolódás, tehát akik elkezdi, nagy valószínűséggel végig is csinálják. Nekem nagyon fontos, hogy utána is tudjuk tartani a kapcsolatot a csoporttagokkal, és ez ekkora csoportban kivitelezhető. Az első csoportban, ahol 15-en voltak, azt tapasztaltuk, hogy kevésbé tudtak érvényesülni, többen le is morzsolódtak, a 9–12 fő viszont teljesen ideálisnak tűnik.

Mikor indítottátok az első csoportot?

– 2009 szeptemberében. Ez a mostani az 5. most indul a következő. A PhD befejezése előtt még 3–4 csoportot szeretnék indítani.

Mekkora az ideális fogyás?

Külföldön már sok hasonló kutatást végeztek, ezek szerint a 15%-os fogyás ideálisnak számít. Ezt nekünk is sikerült, illetve sikerül tartani, a tapasztalatok alapján, ha valaki sokat fogy hirtelen, akkor a leadott kilók hamar visszakúsznak, ezért az a cél, hogy heti fél- egy kilótól szabaduljanak meg, így elérhető a 15%-os testsúlycsökkenés a csoport végére. Ezt eddig is tudtuk, az újdonság az, hogy a csoport tagjai

egy év után is meg tudják tartani a súlyukat! Ez az amin, és amiért dolgozunk, minden csoport után egy picit alakítunk, módosítunk a tematikán, figyelembe vesszük a csoporttagok visszajelzéseit is, hogy milyen módszereket használnak, mi az, ami bevált, mi az, ami kevésbé...

Mennyire „mentek bele” étrendi, illetve a testmozgással kapcsolatos kérdésekbe? Nyilván nem ezek megvitatása a csoportfoglalkozás feladata, de nem tudom elképzelni, hogy egy fogyni vágyó társaságban érintetlenül maradjanak...

– Én diétetikát is végzem, úgy-hogy nem érnek váratlanul az étrenddel kapcsolatos kérdések. Mindezzel együtt, hogyha a tudatos táplálkozás és a megfelelő testmozgás elegendő volna, akkor az emberek könnyedén és tartósan le tudnának fogyni, de ez sokszor nem teljesül. Azt igyekszünk feltérképezni, hogy vajon miért nem tartanak ki, hogy milyen kognitív torzítások jellemzők a személyekre a fogyókúrázás során. Például, valaki elkezd a diétát, tartja magát délig, viszont akkor eszik valamit, amit nem lenne szabad. „Úristen, akkor a mai napnak már annyi!” – gondolják ilyenkor sokan, és tízszer annyit esznek, mint amennyire szükségük volna, és majd inkább holnap kezdik újra. Csak az a baj, hogy a holnap másnap is holnap lesz... Beszélgetünk a hamis illúziókról, irreális elvárásokról is: mondjuk, amikor valaki 140 kilogramm és 70 kg szeretne lenni, vagy, hogy a fogyás önmagában nem garantálja azt, hogy boldog, sikeres lesz, megtalálja a párját.

Milyen időközönként találkoztok és meddig?

– 24 héten át, az első 8 hétben hetente egyszer, majd kéthetente. Az a lényeg, hogy akkor is folytassák a munkát, ha mi nem vagyunk ott, ezért egyre csökken a kontroll. Persze, bármikor elérhetőek vagyunk, és az után követés során is kérhetnek személyes konzultációt. Nagyon jók az eddi-

gi eredmények, az egyik csoport tagjai még mindig összejárnak, egy másik csoportban elkezdtek együtt sportolni, és ezt azóta is tartják.

Ez irtó klassz, és biztosan Téged is feltölt, nem csak Őket!

– Teljesen! Szeretek velük dolgozni, és rengeteget kapok tőlük. Például, jó látni, hogy az, aki az elején nem érti, amit mondasz neki, pontosabban érti, de nem a te szándékaidnak megfelelően – ahogy mondani szoktuk, egyszerűen „nem megy át” az információ –, hetekkel később saját maga fogalmazza meg ugyanazt, vagy visszaemlékszik, és elmondja, hogy már érti, már el tudja fogadni, már tud vele dolgozni.

Vagy, hogy egy másik példát említsek, volt egy egyéni betegem, aki mindig késett, lemondta a találkozót, vagy nem csinálta meg a korábban közösen kitűzött feladatot. Mivel úgy éreztem így nincs értelme a heti üléseknek, szerettem volna lezárni a terápiát. Beszéltünk az addigi alkalmakról és arról, hogy vajon miért nem sikerült haladni. Kiderült, hogy a pszichológustól és a találkozásuktól várta a megoldást, nem attól, amit ő tesz bele a munkába. Ilyenkor a beteg sok esetben még nincs kész a változásra, de szerencsére ez a hölgy meg tudott újulni! Életmódot váltott – ennek már két éve –, és a mai napig ír nekem, hogy alakul az élete, nem csak az étkezés és a mozgás területén. Ez kitűnő bizonyítéka annak, hogy igenis mindig lehet változni és változtatni, ha valaki igazán akar, és ez a tudat nekem mindig erőt ad!

Bulla Bianka

„Szeretnék spanyolul és görögül is táncolni...”

„Számomra az a legfontosabb, hogy lehetőség szerint ne tegyek olyat, amit nem szeretnék, hogy velem megtegyenek, ha ne adj Isten megbetegszem” – válaszolja a betegekhez való hozzáállását Piross Krisztina, a Waldorf Egyesület lelkes tagja, akit nagyon érdekel az orientális tánc és az egyiptomi folklór.

Kisgyerekként nyomozó akartam lenni, középiskolában kezdett érdekelni a lélektan. Amikor kiderült, hogy pszichológus szakra pszichológiából kell felvételizni, amit én a gimnáziumban nem tanultam, az osztályfőnököm javaslatára orvosira mentem azzal az elhatározással, hogy pszichiáter leszek. –

Milyen irányba kanyarodott el a pszichiátrián belül?

– Harmadéves egyetemista koromban kezdtem pszichodráma csoportba járni Szakács Ferenchez. Ott voltam a pszichológushallgatókkal Mészáros István hipnózis-előadásain, jártam Popper Péter előadásaira, meghallgattam Feldmár Andrást. Későbbi főnökömről, Túry Ferencről is a pszichodráma csoporton hallottam először, majd mikor diplomamunka választásra került a sor, örömmel láttam a nevét a témavezetők között. Egyre többet jártam az osztályára Miskolcon, így természetes volt, hogy a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Kórház I. számú pszichiátriáján kezdtem dolgozni.

Mi volt a legfontosabb, amit ott megtanult?

– Meghatározó volt az az emberség és odafigyelés, amit Wildmann Márta másodfőorvostól és a többi kollégától láttam. Az osztály specialitása az

evészavar részleg volt, ez hozta magával a család-terápiát, amelybe mindannyian beletanultunk. Az élet úgy hozta, hogy mire gyed után visszamentem, a megváltozott körülmények miatt a végnapokat élhettem át. Ide helyezték a kijózanítót, nem volt megfelelő helyiség, a gondozókból nyugdíjba mentek, új embert nem vettek fel és így tovább. Túry Ferenc helyét egy olyan főorvos kapta meg, aki több évtizede neurológusként dolgozott. Én éppen szakvizsga előtt álltam, ezért inkább eljöttem a városi kórházba. Mire a második gyermekemmel is „lejárt” a gyed, Miskolcon már hadiállapot uralkodott a pszichiátrián. Ekkor döntöttem a szakrendelői-gondozói munka mellett, és öt és fél évig dolgoztam Kazincbarcikán. –

Nehéz megmondani, jó döntés volt-e: Piross Krisztina egymaga volt, se más pszichiáter, se klinikai pszichológus nem dolgozott mellette. Mint mondja, sokat tanult ebben az időszakban, de nagyon magányos is volt szakmailag. Párhuzamosan pszichoterápiás képzésre járt a Nyéki útra, majd pszichodinamikus mozgást és táncterápiát tanult Merényi Mártánál.

– Egyre nagyobb lett a rés az elméleti tudásom és a lehetőségeim között, főleg, ami a pszichoterápiát illeti. Így 3 évvel ezelőtt a csanyiki pszichoterápiás osztályon kezdtem dolgozni Vas Józsefnél, eleinte csak részállásban, majd egy éve már főállásban. Azzal a feltétellel kerülhettem ide, hogy rehabilitációs szakvizsgát teszek. Tavaly októberben vizsgáztam. A vizsga kapcsán ismertem meg alaposabban a közösségi ellátást, és jutottam el Harangozó Judithhoz. Azóta lelkes híve vagyok a felépülés alapú modellnek. Jelenleg az eredeti tervemnek megfelelően a pszichoterápiás szakvizsga megszerzésén dolgozom, újítgatom a papírjaimat.

Mi a szakmai „ars poetica”-ja?

– Nem gondolkodtam még el rajta, ars poetica helyette egy hozzám közel álló pólófeliratot idézek: „Veled is megtörténhet!” Számomra az a legfontosabb, hogy lehetőség szerint ne tegyek olyat, amit nem szeretnék, hogy velem megtegyenek, ha ne adj Isten megbetegszem. –

Piross Krisztinának sajátos hobbija van, bár annak ismeretében, hogy pszichodinamikus mozgást és táncterápiát is tanult, nem annyira meglepő: vonzódik az orientális táncokhoz és egy hastánc tanfolyamon is kötött. Aktív tagja a Hámori Waldorf Egyesületnek, és szívesen olvas, mostanában Kate Atkinsont.

Honnan a vonzalom az orientális tánchoz?

– Egy ismeretterjesztő filmen láttam először táncolni egy aszszonyt, civilben, a maga öröme mozgott. Akikkel együtt néztem a filmet, azt mondták, ezt európai nem tudja megtanulni. Én be akartam bizonyítani az ellenkezőjét, így kerültem az első hastáncanfolyamra. Elsodort. Ha csak tehetem, ott vagyok a workshopokon, ahol neves előadóművészek, koreográfusok oktatnak. Büszke vagyok rá, hogy – ha csak egy műhely erejéig is – például Mahmud Redától is tanulhattam. Ő kezdte el gyűjteni az egyiptomi folk táncokat, és Mojszejev mintájára táncsoportot szervezett. Tulajdonképpen a mozgásterápiához is az orientális táncon keresztül vezetett az utam, ezt Lesya Starrnak köszönhetem. Az utóbbi időben a Hámori Waldorf Egyesületben is aktívan tevékenykedem. Borsodban minden nehézkesebb, lassabban változik. Nekem szívügyem, hogy a Waldorfpedagógia megmaradjon a régióban. Szülőként és orvosként is látom előnyeit.

A saját gyerekeit is Waldorf-iskolába járatja?

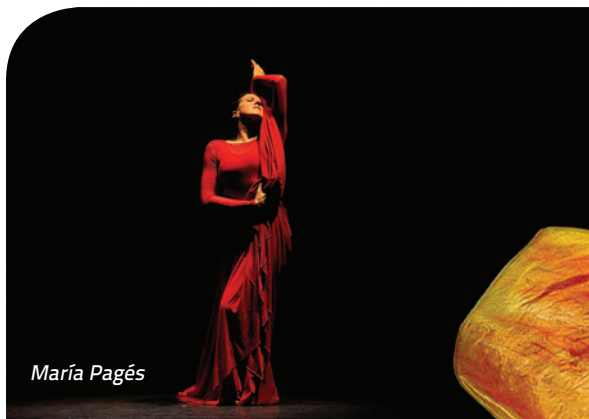
– Igen. Egy képpel tudom összefoglalni: a gyerekek olyan magok, amiken nem látszik pontosan, milyen növény lesz, az egyikből tölgy, a másikkól magyal, a harmadikból ibolya. Itt nem vágják le a tölgy hajtásait, nem kérik számon az ibolyán, miért nem nőtt magasra, mindegyiket elfogadják annak, ami-

lyen. Ez önbizalmat, tartást ad, nem okoz fölösleges szorongást, miközben a továbbtanulási, munkába állási esélyek is jobbak. Két lányom van, 13 és 8 évesek. Férjem urológus. Apai ágon vasutasok voltak a családban, anyai ágon a távközlés-hírközlésben dolgoztak többen. Elmondhatom, hogy mindannyian az emberek közötti kapcsolatok segítségével dolgozunk, csak más szinten.

Mit szeretne még elérni az életben?

– Ideje lenne „lepapírozni” a pszichoterápiás ismereteimet, még előttem van a pszichoterápiás szakvizsga. Meg szeretnék tanulni spanyolul és görögül – beszélni és táncolni is. Ha az átalakítás szele nem röpít messzire, szívesen ott lennék egy „miskolci mintagazdaság” létrejötténél. Olyan ellátóhelyről álmodom, ahol ambulánsan lehetőség van a pszichoterápiás, gyógyszeres és egyéb kiegészítő segítség igénybe vételére, ahol szükség esetén van hotel és egy intenzív osztály is. Mindez lehetőség szerint kicsiben, hogy átlátható legyen.

Vámos Éva

Szerelmi álmok és végzetes találkozások

Váradi Enikő a Zuglói Egészségügyi Szolgálat Pszichiátriai Szakrendelőjének és Gondozójának vezető főorvosa. Máskor két gyerek anyukája. Megint máskor egy kongresszuson felkap egy könyvet, hazaviszi és lefordítja. A könyv címe: Szerelmi álmok és végzetes találkozások. A szerző Ethel Person. Mivel találkozásunkkor hozott belőle egy példányt, vadul elkezdem lapozni és elámulok azon, hogy a távoli Amerikában írott könyvbe, bekerült egy olyan eset, amely a mi József Attilánkról szól. Aztán észbe kapok, az udvariatlanságnak is vannak határai, végül is nem azért ülök itt, hogy önfeledten olvassak.

Azért jöttem, hogy beszélgessünk. Mesélj, mi történt veled a megszületésed és a Szerelmi álmok lefordítása között?

– Nagyon sok minden. (Jóízűen kacag... és szabadkozik, hogy mindazt nem tudja és nem is akarja elmesélni.)

Csak lóugrásban.

– Az orvosi egyetemre, mint harmadik generációs orvos kerültem, aztán sokáig keresgéltem a helyemet. Eredendően bölcsész-nyelvész akartam lenni. Végül ötödévesen, a pszichiátriai gyakorlaton eldöntöttem, hogy pszichiáter leszek. Magával ragadtak az ott hallottak. A Balassa utcai Klinikán dolgoztam közel 13 évet. Majd a második gyermekem megszületése után kerültem Zuglóba, és ott vagyok a mai napig. A könyv fordítása tulajdonképpen team munka, zuglói kolléganőimmel – Rózsavölgyi Éva pszichiáterrel és Luthardt Andrea pszichológussal – osztoztunk a fejezeteken.

Ki és hol talált rá a könyvre?

– Egy kongresszuson sok-sok egyéb szakkönyv között figyeltem fel a címe vonzerejére. Amikor kézbe vettem, láttam, hogy az Amerikai Pszichiátriai Társaság adta ki, ami egyben referenciát is jelentett. Mivel szakmai érdeklődésem, részben tanulmányaim is pszichoanalitikus irányultságúak, és a könyv írója pszichoanalitikus, érdekelt, hogyan gondolkodik a szenvedélyes érzelmekről.

A Szerelmi álmokról az emberek többségének Liszt jut eszébe. Vajon erre utal a cím?

– Elképzelhető egy ilyen utalás is, biztosat nem tudok mondani. Kétségtelen, hogy a magyar olvasót ez a cím megszólítja. A cím fordításában ragaszkodtunk az angol eredetihez, a könyvben az „álmok” a szerelmi kapcsolatokat jellemző fantáziavilágra utalnak. Ezen túl is van magyar vonatkozása, hisz József Attila analizált története belekerült.

Honnan a kézirat, amelyből ez kiderült?

– A kezelőorvosa Bak Róbert volt és az ő feljegyzései kerültek az íróhoz látóterébe.

Érdekes. Mesélj tovább a könyvről.

– Főleg az irodalmon, valamint filmekben keresztül mutatja be a szerelmi szenvedélyt. Ezt a témát a legkülönbözőbb tudományágak gyakran tagadják, vagy csak részlegesen vizsgálják, mivel nem tudják reprodukálni, mérni. Maga a pszichoanalízis is – mely a könyv elméleti hátterét adja –, inkább a szexualitással foglalkozik, mint a szerelmi szenvedéllyel. Ezért választotta az író az irodalmat és filmművészetet, mely a szenvedélyt összetett-

ségében mutatja be. Sok irodalmi idézet, életrajzi motívum színesíti mondanivalóját. A klasszikus európai irodalmi példákon kívül, rengeteg modern amerikai irodalom is szerepel benne. A fordításnál nagy kihívást is jelentett számunkra a magyarul még meg nem jelent szövegek műfordítása. A versrészletek Kovács Zoltán Ambrus szegedi kollégánk tehetségét dicsérik.

Mennyi idő alatt készült el a fordítás?

– Gyors tempóban fordítottuk, 2–3 hónap kellett hozzá. A könyv a Lélekben Otthon Kiadó jóvoltából jelenhetett meg.

Gondolom, mindnyájan nagyon jól tudtok angolul!

– Nem, nem eléggé! (Ezúttal együtt nevetünk!) Természetesen értjük, beszéljük az angolt, de a könyv nyelvi gazdagsága és irodalmisága sok szótárazást, utánjárást, konzultációt igényelt.

Van benne kedvenc fejezeted?

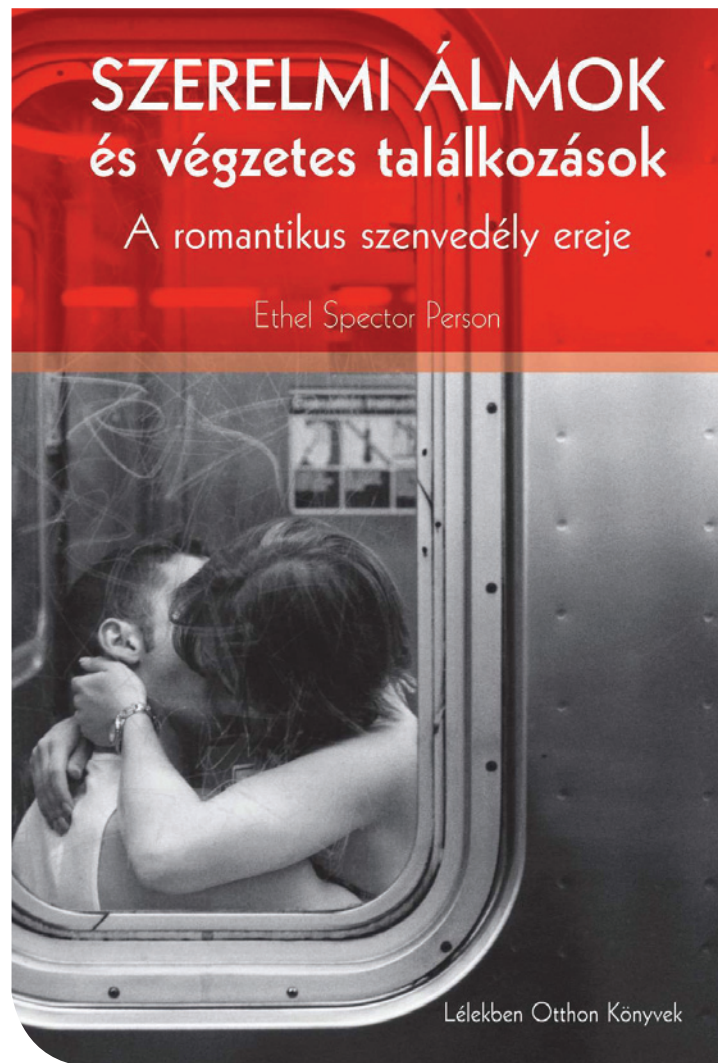
– Sok kedvenc van. Nekem inkább maga a koncepció tetszik, ahogy fel tudta fűzni ezt a nagyon színes és sokrétű témát egyetlen koherens gondolatmenetre.

Mármint a szerelmi kapcsolatokra?

– Azon belül is a szenvedélyes szerelemre, aminek a lényege a kölcsönösség, és a fejlődés lehetősége mindkét ember számára. Ebben az értelemben van a legtöbb potenciális erő a változásra, ebben fogható meg különlegessége. A könyv elméleti keretét a pszichoanalízis adja, azzal együtt, hogy az írónő nagyon kritikusan nézi saját elméleti hátterét. Ugyanakkor sok filozófiai, antropológiai, szociológiai szempontot is taglal. Érdekeséggé említhető visszatérő motívum Victor Hugo szerelmi élete, amelyen, s hasonló példákon keresztül elemzi a szerelmi háromszögeket, a kapcsolatokban kialakuló hatalmi viszonyokat, mivel az író-óriás nem lépett ki a házasságából, pedig az megromlott, ugyanakkor szinte fogva tartotta szerelmét, aki ezt a fogságot vállalta. Pregnánsan megjelennek Karl Gustav Jung kapcsolatai is, őt is elemzi ilyen szempontból. Jung két nagyon jelentős házasságon kívüli kapcsolata is egyben páciens-tanítvány viszonyból nőtt ki magát. Példájn keresztül a terapeuta és páciense, tágabb értelemben az orvos-beteg kapcsolatok is fókuszba kerülnek.

Mit lehet tudni az írónről, Ethel Spector Personról?

– A Columbia Egyetem Pszichiáter professzora, New Yorkban kiképző analitikus is. A könyv fordítása közben éreztem, hogy egyfajta önismereti utat járok be, hasonló élményeket fordítótársaim is

megéltek. Feltételezem, hogy az olvasóra is involváló hatással lehet, legalábbis bizonyos témák kapcsán. Kortól függetlenül mindenki számára jelenthet valamit, hisz történetünktől, személyiségünktől, életciklusainktól függően különbözőképp, de valamilyen „viszonyban” vagyunk a szerelemmel vagy épp hiányával. Állást is foglal az írónő abban, hogy a szerelemre való képesség egy emberi tulajdonság mely nemtől-kortól független. A különleges kapcsolatokkal is foglalkozik, az azonos neműek szerelmével, a nagy korkülönbséges párokkal, szóval egyetlen emberi érzelmet sem vet el. Valamennyit empatikus szemlélődéssel írja le és a belőlük sarjadó szenvedély lehetőségére helyezi a hangsúlyt. Mert, és ez egybeesik a „mondanivalójával” a szerelemben fejlődni lehet!

Te magad a könyvben elmélyedve változtál bármiben?

– A személyes élményeken túl, mint terapeuta is sokat tanultam. Mi, akik dolgoztunk a könyvön, azt hiszem, egy kicsit másképp hallgatjuk a pácienseinket, kicsit talán jobban felismerjük szerelmi álmukat és kapcsolataik végzetességét. Ezért is tudnám jó szívvel ajánlani a kollégáknak is.

Bozsán Eta